

דוחות

א. פעילות האקדמיה

1. ישיבות ואירועים

א. המליאה והחלטותיה

1. ישיבות המליאה

מליאת האקדמיה התכנסה לחמש ישיבות בשנת תשע"א, לשש ישיבות בשנת תשע"ב, לחמש ישיבות בשנת תשע"ג ולארבע ישיבות בשנת תשע"ד. ישיבות מיוחדות: ישיבות שכו-שכו (ט"ו-ט"ז באייר תשע"ב) היו ישיבות מליאה פתוחות במסגרת הכינוס הפתוח ללשון העברית ולספרותה; ישיבה שלב (כ"ב באב התשע"ג) הייתה במסגרת הקונגרס העולמי השישה-עשר למדעי היהדות במלאות שישים שנה להקמת האקדמיה ללשון העברית; ישיבות שלד-שלה (כ"ז בטבת התשע"ד) היו לזכר נשיא האקדמיה פרופ' זאב בן-חיים ז"ל.

2. החלטות האקדמיה בענייני דקדוק ומינוח פורסמו כחוק.

בילקוט הפרסומים 6300 מיום כ"ז באלול תשע"א, 26 בספטמבר 2011, פורסמו הודעות האקדמיה במינוח: הודעה על אישור רשימות מונחים בתחומים האלה: טכנולוגיית המידע, חירום, לחמה אלקטרונית, ספרות, תחבורה יבשתית, זואולוגיה, יין, ביולוגיה, רפואה, איכות הסביבה; והודעה על אישור רשימות מונחים ישנות שנשמטו מהודעות קודמות: בעלי חיים שלמן הנכר, כלכלת הבית, הנדסה כימית, כימיה אורגנית, תחבורה מסילתית, תחבורה אווירית, תחבורה יבשתית. כן פורסמו מילים בשימוש כללי ומונחים שונים, החלטות שונות בדקדוק, ובהן השימוש בשם המספר, והודעה על החלטות בתעתיק: כללי התעתיק מלועזית לעברית, תעתיק מדויק מכתב עברי לאותיות לטיניות והתעתיק מערכית לעברית (תיקונים ושינויים).

בילקוט הפרסומים 6709 מיום ב' בטבת תשע"ד, 5 בדצמבר 2013, פורסמו הודעות האקדמיה במינוח ובדקדוק: הודעה על אישור רשימות מונחים בתחומים האלה: תקשורת ההמונים, דגי הגרם בים התיכון ובים סוף, הדברה, רפואת הלב, כלי שיט קטנים ומעגנות, שמות מחלות צמחים; כן פורסמו החלטות שונות בדקדוק ומילים בשימוש כללי.

3. נציגי האקדמיה לגופים ציבוריים

נציג האקדמיה למועצת הרשות הלאומית לתרבות הלידנו: יעקב בן-טולילה
 נציג האקדמיה למועצת הרשות הלאומית לתרבות היידיש: סיריל אסלנוב (תשע"א),
 מלכה זמלי (למן תשע"ב)
 נציג האקדמיה לוועדת השמות הממשלתית: יואל אליצור

ב. כינוסים, ערבי עיון, התכנסויות

1. **מושב של האקדמיה בכינוס "לשון ראשון" היה ב"ג בשבט תשע"א (18 בינואר 2011)**
 בהשתתפות רונית גדיש, שלמה נאה ויוחנן ברויאר. ישב בראש המושב שמואל פסברג.

2. צוהר למילון ההיסטורי – סדרת ערבי עיון לציבור הרחב

ערב העיון "דקדק רש"י וזה לשונו" היה ב"ז באדר א' תשע"א (21 בפברואר 2011)
 בבית האקדמיה בהשתתפות אברהם גרוסמן, אריאל שוה וחנוך גמליאל. הנחה חיים א'
 כהן.

ערב העיון "מתורת עדת בני מקרא – על הקראים ולשונם" היה בו' בניסן תשע"א (10
 באפריל 2011) בבית האקדמיה בהשתתפות יורם ארדר, מאירה פוליאק ואורי מלמד.
 הנחה יוחנן ברויאר.

ערב העיון "גילויים בצפוני מגילות קומראן" היה ב"א באייר תשע"א (15 במאי 2011)
 במסגרת יום העיון של החוג ללשון העברית באוניברסיטת חיפה בהשתתפות ליאורה
 גולדמן, אלכסיי (אליהו) יודיצקי, חנן אריאל ואלישע קימרון. ישב בראש המושב אילן
 אלדר.

3. **תכנון לשון בישראל: מושב משותף לאקדמיה ולאוניברסיטת חיפה היה ב"א באייר**
 תשע"א (15 במאי 2011) במסגרת יום העיון של החוג ללשון העברית באוניברסיטת
 חיפה לרגל צאתו לאור של הספר "תכנון לשון בישראל" מאת אילן אלדר. השתתפו
 עוזי אורנן, משה בר-אשר ואילן אלדר. פתח ראובן שניר, דקן הפקולטה למדעי הרוח
 באוניברסיטת חיפה.

4. **תרבות של לשון ולשון של תרבות: כינוס משותף לאקדמיה ולמכללות האקדמיות**
 לחינוך באזור ירושלים היה בז' בסיוון תשע"א (9 ביוני 2011) במכללת דוד ילין. את
 הרצאת הפתיחה נשא עמינדב דיקמן. התקיימו מושבים בנושאים האלה: "עמדות כלפי
 התקן הלשוני בתקופות שקדמו לעברית החדשה" בהשתתפות יוסף עופר, לובה חרל"פ,
 חיים א' כהן וחנוך גמליאל; "תקן ומציאות בחינוך הלשוני" בהשתתפות אורלי אלבק,
 עמנואל אלון, גבריאל בירנבאום, רחל רוזנר וסיגלית רוזמריין; רב-שיח בנושא "לשון,
 תרבות ואקדמיה" בהנחיית רות אלמגור-רמון ובהשתתפות רות בורשטיין, יהודית
 הנשקה, גיל הראבן, אודי ליאון, אורן נהרי וצבי עצמון.

5. העברית בין רצף לחידוש: ערב עיון לכבוד "מתגלגלים עם המילים" היה בא' באב תשע"א (1 באוגוסט 2011) בבית האקדמיה בהשתתפות חיים באר, קרן דובנוב ותמר כץ ובהנחיית גבריאל בירנבאום.

6. האקדמיה ללשון העברית התארכה בעפולה בכ"ו במרחשוון תשע"ב (23 בנובמבר 2011) ונשאו דברים שמעון שרביט וגבריאל בירנבאום. בירכו ראש העיר אבי אלקבץ ונשיא האקדמיה משה בר-אשר.

7. מושב של האקדמיה בכינוס "לשון ראשון" היה בט"ז בשבט תשע"ב (9 בפברואר 2012) בהשתתפות יואל אליצור, תמר כץ וקרן דובנוב. ישב בראש המושב משה פלורנטין.

8. הכינוס הפתוח ללשון העברית ולספרותה היה בט"ו-ט"ז באייר (7-8 במאי) במרכז לאמנויות הבמה (בית חיל האוויר) בהרצלייה. בכינוס היו תשעה מושבים, והשתתפו בהם ממיטב החוקרים והיוצרים בלשון העברית ובתחומים המשיקים לה. השתתפו (לפי סדר המושבים): אהרן דותן, רבקה כרמי, שרה סטרומזה; מנחם מילסון, יהושע פורת, מחמוד כיאל; אבנר הולצמן ומנחם ברינקר; נעם שכטר ועדי שטרן; משה בר-אשר, אהרן ברק, צבי טל, גבריאלה שלו; שמחה עמנואל, אריאל שוה, גבריאל בירנבאום; אורה שורצולד, חיים א' כהן, מרדכי מישור; אהרן מגד, יונתן יבין, עירית לינור, פטר קריקסונוב; יהודה ג'אד, רם לוי, יעל מונק.

9. העברית לאן? – כינוס משותף לאקדמיה ללשון העברית ולמכללה האקדמית לחינך על שם דוד ילין לציון מאה שנים למכללה היה בכ"ה בכסלו תשע"ג (9 בדצמבר 2012). השתתפו משה בר-אשר, אורה שורצולד וגבריאל בירנבאום. כמו כן התקיים רב-שיח בהנחיית רות אלמגור-רמון על "מגמות בהתפתחות העברית החדשה".

10. התכנסות חגיגית לרגל צאתו של מילון מונחי היין הייתה בה' בטבת תשע"ג (18 בדצמבר 2012) במכון הצרפתי בתל-אביב במעמד שגריר צרפת בישראל כריסטוף בגו, נשיא האקדמיה משה בר-אשר ויו"ר המועצה לגפן היין בישראל צבי אלון. בהתכנסות נשאו דברים נטלי אקון ושי שגב.

11. חיים בעברית: כינוס משותף לאקדמיה ללשון העברית ולפורום מרכזי לימודי הלשון העברית במכון מופ"ת היה בט' באדר תשע"ג (19 בפברואר 2013) במכון מופ"ת בתל-אביב בהשתתפות משה בר-אשר, אסתר גולדנברג, גיל הראבן, שרי גוטמן, מרדכי מישור, עמנואל אלון, עדית שר, גבריאל בירנבאום ואורלי אלבק.

12. ערב עיון בנושא הוראת הספרות והלשון בבתי הספר ביום הלשון העברית היה בכ"א בטבת תשע"ד (24 בדצמבר 2013) במשכנות שאננים בירושלים. בירכו אברהם דוברני ומשה בר-אשר. במושב הראשון הרצו חיים באר וחיים א' כהן; במושב השני,

שעסק בהוראת הספרות, השתתפו גיל הראבן, נורית זרחי ואריאל הירשפלד; ברב-שיח על "המהלך והנדרש בהוראת הלשון" בהנחיית משה בר-אשר השתתפו זוהר לבנת, רינה בן שחר, רונית גדיש ואילת ברגר.

ג. כלי התקשורת

החל בשנת תשע"ב הוגבר הקשר עם אמצעי התקשורת. בין השאר פורסמו למעלה מארבעים הודעות לעיתונות בנושאים שונים: מונחים חדשים ומילונים שאושרו, חברים חדשים באקדמיה, רשימות מונחים לביקורת הציבור, פרסומים חדשים, פניות לציבור במדור "מן השטח", ערבי עיון, החלטת הממשלה על הקמת בית ללשון העברית, מעמד העברית בעולם האקדמיה ועוד. בעקבות ההודעות התקיימו ראיונות בכלי התקשורת עם נשיא האקדמיה, חברי האקדמיה ועובדי האקדמיה. נפתח דף פייסבוק של האקדמיה (ראו להלן, עמ' 231).

ד. פרסים

פרס האקדמיה ללשון העברית

בשנת תשע"א הוענק הפרס לחוקרות יהודית הנשקה ועפרה תירוש-בקר. בשנת תשע"ב הוענק לסופר אהרן אפלפלד ולחוקר אבנר הולצמן. בשנת תשע"ד הוענק לחוקרת יעל רשף.

פרס ראש הממשלה ללשון העברית על שם אליעזר בן-יהודה

בשנת תשע"א הוענק הפרס לחבר האקדמיה אמציה פורת. בשנת תשע"ב הוענק הפרס לחבר האקדמיה עמינדב דיקמן. בשנת תשע"ג הוענק הפרס לחבר האקדמיה חיים באר. בשנת תשע"ד הוענק הפרס ליועצת הלשון ברשות השידור מטעם האקדמיה רות אלגמור-רמון.

2. הוועדים והוועדות

א. ועדות הקבע

ועדת המינוח המרכזית

חברי הוועדה בתשע"א: ארי אבנר (ז"ל), שולמית אליצור, סיריל אסלנוב, יוסף יהלום, שלמה נאה (יו"ר), יוסף עופר, שמואל פסברג, שמא פרידמן.
חברי הוועדה בשנים תשע"ב–תשע"ד: יואל אליצור, שולמית אליצור, סיריל אסלנוב, מלכה זמלי (מסוף תשע"ג), אפרים חזן, יוסף יהלום, אהרן ממזן (יו"ר), שלמה נאה, יוסף עופר, שמואל פסברג, דוד רוזנטל.
מזכירת הוועדה: רונית גדיש.

משתתפת קבועה: טובה שטראוס שרברין (מתשע"ב).

בשנת תשע"א היו ארבע ישיבות, בשנת תשע"ב ארבע ישיבות, בשנת תשע"ג שש ישיבות ובשנת תשע"ד שש ישיבות.

נדונו מונחי איכות הסביבה; תקשורת ההמונים; שמות דגי הגרם; מונחי הדברה; מונחי רפואת הלב ושקיפה ומונחים שונים ברפואה; כלי שיט קטנים ומעגנות; שמות מחלות צמחים; טכנולוגיית המידע; ראיית מחשב (פרק 30), למידה מתוקשבת (פרק 36), מציאות מדומה (פרק 37), מונחים משלימים, שפות תכנות (פרק 15); מונחי משפחה; בלשנות – תורת ההגה; מונחים שונים והשלמות.

ועדת הדקדוק

חברי הוועדה: יהושע בלאו, ארי אבנר (עד מותו בתשע"ב), גבריאל בירנבאום, משה בראשור, יוחנן ברויאר, חיים א' כהן (יו"ר עד טבת תשע"ג), מרדכי מישור, יוסף עופר (יו"ר משבט תשע"ג), משה פלורנטין (עד תשע"ג).

מרכזי הוועדה: דורון יעקב (עד תשע"ג); ברק דן (מתשע"ד).

משתתפים קבועים: רונית גדיש, ברק דן.

בשנת תשע"א היו חמש ישיבות, בשנת תשע"ב ארבע ישיבות, בשנת תשע"ג שתי ישיבות ובשנת תשע"ד שש ישיבות.

בנושאים שנדונו: התעתיק המדויק מעברית לאותיות לטיניות, תיקונים בתעתיק מערבית לעברית, מין ומספר בראשי תיבות הגויים, ניקוד מילים לועזיות (תיקון הכללים), פועלי פי"ו, ניקוד ונטייה במילים שונות, עדכון ושיפור החלטות קודמות.

הכתיב: הוכנה הצעה לכללים חדשים לכתיב חסר הניקוד. את ההצעה גיבש יו"ר הוועדה יוסף עופר בעזרת המזכירים המדעיים ברק דן ורונית גדיש בחמש פגישות עבודה במחצית השנייה של שנת תשע"ג. בראשית תשע"ד הופצה ההצעה לחברי ועדת הדקדוק ולחברים אחרים באקדמיה לשם קבלת הערות. ההצעה המתוקנת נדונה בוועדת הדקדוק החל במחצית השנייה של תשע"ד.

ועדת הפרסומים

חברי הוועדה: אהרן ממזן (יו"ר), יעקב בן-טולילה, שמא י' פרידמן.
מרכזת הוועדה: ליזה מוהר.

אושרו הספרים האלה: אורי מור, "עברית יהודאית: לשון התעודות העבריות ממדבר יהודה בין המרד הגדול למרד בר כוכבא" (יצא לאור בתשע"ו); אלכסיי יודיצקי, "דקדוק העברית בתעתיקי אוריגינלס"; אהרן ממזן, "מילון פתאב אלחאוי (הספר הכולל) לרב האי גאון: שרידים מן הגניזה". כל אלה יוצאים בסדרה "מקורות ומחקרים – סדרה חדשה".

ב. הוועדה למילים בשימוש כללי

חברי הוועדה: חברי האקדמיה – ארי אבנר (עד מותו בתשע"ב), יוחנן ברויאר (יו"ר בתשע"א), גיל הראבן, מלכה זמלי, אפרים חזן, קציעה כ"ץ, משה פלורנטין (חבר ויו"ר מתשע"ב), מנחם קיסטר; חברים נוספים – רות אלמגור-רמון, ברכה דלמצקי-פישלר; חוה פנחס-כהן, אבשלום קור, רוביק רוזנטל.
מרכזת הוועדה: תמר כץ.

בשנת תשע"א היו שתי ישיבות, בשנת תשע"ב שלוש ישיבות, בשנת תשע"ג ארבע ישיבות ובשנת תשע"ד חמש ישיבות.

הצעות הוועדה הופצו (ב"קריאה הראשונה") לחוות דעתם של חברי האקדמיה, ואחר כך הובאו לדיון במליאה.

ג. ועדות המינוח המקצועיות

הוועדה למונחי איכות הסביבה

הוועדה הוקמה באביב תשנ"ח (פברואר 1998) ופעלה בשיתוף מכון התקנים הישראלי (יחידת העריכה וההוצאה לאור שבאגף התקינה). הוועדה התכנסה במשרדי מכון התקנים בתל-אביב.

חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – מלכה זמלי (עובדת המזכירות המדעית); מקרב אנשי המקצוע – נצן איל (יו"ר), ארנה ברגרזון, ראובן (רובי) גלעד, מיכאל זיס, בלהה נחמן, בני פירסט, ז'אן קוך, דוד שוגרמן.

רכוזת הוועדה: חסיה גדיאל, אירית גיל-עד.

א. המילון למונחי איכות הסביבה: בשנת תשע"א הסתיים הדיון על ההערות שהתקבלו מאנשי מקצוע ומחברי האקדמיה על המילון. לקראת הגשת המילון לאישור במוסדות האקדמיה הוא נערך במזכירות המדעית: המונחים מוינו לתחומיהם, עודכנו ותוקנו בהתייעצות עם אנשי המקצוע בוועדה, ונוספו מונחים שהתברר שיש בהם שימוש בקרב העוסקים בתחום. המילון ובו כאלף מונחים נדון בוועדת המינוח המרכזית של האקדמיה בישיבותיה בשנת תשע"א ואושר במליאת האקדמיה בישיבה שכא ביום ד' בסיוון תשע"א (6 ביוני 2011).

ב. רשימה משלימה של כמה עשרות מונחים נערכה בהשתתפות נצן איל יו"ר הוועדה, מלכה זמלי נציגת האקדמיה בוועדה ורונית גדיש מן המזכירות המדעית. הרשימה נדונה בוועדת המינוח המרכזית בשנת תשע"ג ואושרה במליאת האקדמיה ללשון העברית בישיבה שלג ביום א' בכסלו תשע"ד (4 בנובמבר 2013).

התת-וועדה למונחי הדברה

על מונחי ההדברה שקדה התת-וועדה של הוועדה למונחי איכות הסביבה, המשותפת לאקדמיה ללשון העברית ולמכון התקנים הישראלי, בשנים תשס"ו–תשס"ט (2006–2009).

חברי הוועדה למונחי איכות הסביבה שהשתתפו בדיונים במונחי ההדברה: נצן איל (יו"ר), ארנה ברגרזון, ראובן (רובי) גלעד, מיכאל זיס, בלהה נחמן. אנשי המקצוע: שמואל מורן (חולייתנים מזיקים – ייעוץ והדרכה); ארנה מצנר (ראש תחום מדע, לשכת מדען, המשרד להגנת הסביבה); אורי שלום (מנהל אגף לחימה במזיקים, המשרד להגנת הסביבה).

נציגי האקדמיה: מלכה זמלי, אורה שורצולד; רכזת הוועדה: אירית גיל-עד (מכון התקנים). בראשית שנת תשע"ב (2011) נשלחה הרשימה, שבה כמאתיים מונחים, לאנשי מקצוע ולחברי האקדמיה לשם קבלת הערות. ההערות נדונו במהלך שנת תשע"ב בהרכב מצומצם שכלל את מלכה זמלי, שמואל מורן ואורי שלום. הרשימה נדונה בוועדת המינוח המרכזית של האקדמיה בישיבה בשנת תשע"ג, ואושרה במליאת האקדמיה בישיבה שכח ביום כ"ז במרחשוון תשע"ג (12 בנובמבר 2012).

הוועדה למונחי אלקטרוניקה

הוועדה פועלת בשיתוף יחידת העריכה וההוצאה לאור במכון התקנים הישראלי. הוועדה הוקמה בתשנ"ח (1997) בשיתוף מכון התקנים, והיא מתכנסת במכון התקנים בתל-אביב.

חברי הוועדה: ראובן אורן, יעקב בעל שם (יו"ר), דוד ברלה, אבי גבעון, יצחק יזרעאלי (למן 2012), חוסה סוסלי, עוז עזריאלי, דרור קן-דרור. מלכה זמלי היא נציגת האקדמיה בוועדה. שירה שלמה שימשה מזכירת הוועדה עד 2013, ומאז חבר הוועדה יצחק יזרעאלי משמש במקומה.

הוועדה דנה במונחי שידור (רדיו וטלוויזיה) ועוסקת בתרגום מונחים מתוך אוצר המונחים המקוון electropedia.org בתחום השידור.

הוועדה למונחי ביטוח

הוועדה הוקמה בשנת תשס"ג ביזמת הוועדה למונחי הבנקאות ושוק ההון. ישיבותיה מתקיימות בבית איגוד חברות הביטוח בתל-אביב בחסות איגוד חברות הביטוח בישראל והתאחדות חברות לביטוח חיים.

חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – קציעה כ"ץ ושמעון שרביט; מקרב אנשי המקצוע – איתן אבניאון (יו"ר), אבי בן-חורין, זאב בן-יצחק, שלהבת גוטמן (עד אדר תשע"ב),

אתי הרם (הגיעה למעט מאוד ישיבות), עוזי ז"ק, זאב טל, אבישי ליוביץ', שמואל מלכיס, שמואל נבו (למן אדר תשע"ב), שחר פודולי (השתתף בישיבה אחת בלבד), קטיה שורצמן, יוסף שטח.

ריכוז הוועדה: אריה מרקו (תשע"א – אמצע תשע"ב), סמדר כהן (מאמצע תשע"ב). בשנת תשע"א היו עשר ישיבות, במחצית הראשונה של תשע"ב ישיבה אחת; במחצית השנייה של תשע"ב היו שמונה ישיבות, בשנת תשע"ג שבע ישיבות, ובכך תמה הקריאה הראשונה של רשימת המונחים.

במהלך המחצית השנייה של תשע"ג והמחצית הראשונה של תשע"ד רוכזו המונחים והוכנו לצורך ניפוי ובירור (בסיוע רונית גדיש). הוקם צוות מצומצם מקרב חברי הוועדה להכנת הרשימה הסופית בהשתתפות איתן אבניאון (יו"ר), אבי בן-חורין, אבישי ליוביץ', שמואל מלכיס ושמואל נבו. במחצית השנייה של תשע"ד היו חמש ישיבות של צוות זה. בסוף תשע"ד הגיעה מלאכת הניפוי לסיומה, ובראשית תשע"ה הופצה הרשימה – הכוללת כ-1500 מונחים – להערות אנשי המקצוע לקראת הגשתה לאישור ועדת המינוח המרכזית.

הוועדה למונחי בלשנות

הוועדה הוקמה בניסן תשע"א, ובאייר הייתה ישיבת כינון שלה באוניברסיטת בר-אילן: הורכבה רשימת חברי הוועדה, והוכן מצע לפרק הראשון בתחום תורת ההגה (פונטיקה ופונולוגיה) על בסיס רשימת מונחים של ועדת מינוח מקצועית מן העבר בתוספת מונחים מן המילון למונחי בלשנות ודקדוק מאת א' שורצולד ומ' סוקולוף ועוד.

חברי הוועדה: מן האקדמיה – אורה שורצולד (יו"ר), סיריל אסלנוב (מסוף תשע"ג), אהרן ממז, אלישע קימרון; מחוץ לאקדמיה: עידית דורון, עירית מאיר, צבי סדן. מרכזת הוועדה: קרן דובנוב.

בשנת תשע"א היו שלוש ישיבות (כולל ישיבת הכינון), בשנת תשע"ב חמש ישיבות, בשנת תשע"ג שש ישיבות ובשנת תשע"ד שש ישיבות.

בשנת תשע"ג הסתיים הדיון במונחי תורת ההגה, והרשימה נשלחה להערות אנשי מקצוע ואחר כך להערות חברי האקדמיה. במהלך תשע"ד נדונו ההערות שהתקבלו על מונחי תורת ההגה. הרשימה הוגשה לוועדת המינוח המרכזית ונדונה בה בשלהי תשע"ד. במקביל הוכנה רשימת המונחים בתורת הצורות, והוחל הדיון בהם.

[הערת העורך: רשימת מונחי תורת ההגה אושרה במליאת האקדמיה בשנת תשע"ה בישיבה שלז].

הוועדה למונחי בריאות הציבור

הוועדה הוקמה בראשית תשע"ד (2013) ביזמת ד"ר מילכה דונחין לשם הסדרת המינוח העברי בתחום בריאות הציבור.

חברי הוועדה: מן האקדמיה – יהודית הנשקה; מקרב אנשי המקצוע – מילכה דונחין (יו"ר), רחלי דנקר, אלכס לבנטל, ורדה סוסקולני, משה פולק, ליטל קינן-בוקר.

מרכזת הוועדה: טובה שטראוס שרברין.

בשנת תשע"ד היו שמונה ישיבות.

הוועדה עוסקת במונחי אפידמיולוגיה ובמגוון מונחים בבריאות הציבור בנושאים כגון תזונה, פעילות גופנית, מניעת תחלואה ובריאות בקהילה.

הוועדה למונחי גאוגרפיה אנושית

הוועדה הוקמה בשלהי תשס"ה (אוגוסט 2005) בשיתוף המחלקה לגאוגרפיה ולפיתוח סביבתי באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

חברי הוועדה: מן האקדמיה – יעקב בן-טולילה, דוד טלשיר, אלישע קימרון; מקרב אנשי המקצוע: אבינועם מאיר (יו"ר), צבי שילוני, בתיה רווד, נורית אלפסי. מזכיר הוועדה: ארנון בן-ישראל.

בשנת תשע"א היו שלוש ישיבות, בשנת תשע"ב שש ישיבות ובשנת תשע"ג שתי ישיבות. באמצע תשע"ג הסתיימה הקריאה הראשונה של הרשימה. בראשית תשע"ד הועברה הרשימה לטיפול של המזכירות המדעית של האקדמיה. הוכן קובץ אקסל והרשימה הושוותה לרשימת מונחי הסוציולוגיה בהכנה. בעצה אחת עם יו"ר הוועדה נערכה הרשימה לקראת הפצתה לביקורת. בקיץ תשע"ד נשלחה הרשימה לחברי האגודה הגאוגרפית הישראלית לשם קבלת הערות. [במהלך תשע"ה דנה הוועדה בהערות שהתקבלו. בקיץ תשע"ה נשלחה הרשימה להערות חברי האקדמיה ללשון העברית ועובדיה.]

הוועדה לזואולוגיה

הוועדה הוקמה בשנת תשנ"ד.

חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – סיריל אסלנוב, מרדכי כסלו, קרן דובנוב (מתשע"ד); מקרב אנשי המקצוע – זאב ארד (מכותב), דני גולני, חנן דימנטמן (יו"ר), יוסף הלר. בשנת תשע"ד הצטרפו לוועדה נטע דולצ'ין, זהר ינאי ואמנון פרידברג מאוניברסיטת תל-אביב.

מרכזי הוועדה: קרן דובנוב (תשע"א ותשע"ב); יונה גונפולסקי (משלהי תשע"ג). באמצע תשע"א הופצה רשימת שמות של דגי הגרם לביקורת של מומחים שמחוץ לוועדה ושל חברי האקדמיה. באייר ובסיוון ערכה הוועדה את הרשימה בעקבות ביקורת החוץ. בכסלו תשע"ב נדונה רשימת דגי הגרם בוועדת המינוח המרכזית, והיא אושרה במליאת האקדמיה בישיבה שג, ביום ז' בטבת תשע"ב (2 בינואר 2012). במהלך תשע"ג נדונה תכנית עבודת הוועדה בעקבות פניות למזכירות המדעית (שמות השפיריות ושמות היונקים הימיים) ובעקבות הצעות יושב ראש הוועדה (עדכון רשימת שמות העופות בא"י).

הוועדה חזרה לעבוד בשלהי תשע"ג ונדונה בה רשימה של שמות השפיריות והשפיריות שהכין מיכאל בלכר. בשלהי תשע"ג התקיימה הישיבה הראשונה ובמהלך תשע"ד היו עוד ארבע ישיבות.

[הערת העורך: שמות סדרת השפיראים אושרו במליאת האקדמיה בשנת תשע"ה בישיבה ש"ם.]

הוועדה למונחי היין

בעקבות הערות שהתקבלו מאנשי מקצוע על רשימת מונחי היין שאושרה בשנת תשס"ט הוקמה בשנת תשע"א (2010) ועדת עדכון בהרכב מורחב.

חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – סיריל אסלנוב, גבריאל בירנבאום, עמינדב דיקמן, אפרים חזן, יוסף עופר; מקרב אנשי המקצוע – שי שגב, עמוס הדס, אסף פז, שגיא קופר, יאיר קורן, עודד שוסיוב, יותם שרון, בן עמי ברבדו, שלמה כהן (ז"ל), עמנואל מדר, יאיר מרגלית, אמנון שוורץ, יוסף שטח. מרכזת הוועדה: נטלי אקון.

בשנת תשע"א התקיימו שתי ישיבות של צוות מצומצם ושתי ישיבות בהשתתפות כל חברי הוועדה.

כן הוקמה ועדה לתרגום המילון לצרפתית בהשתתפות אילן אביטכול, עמנואל מדר, אילן אסולין, ג'סי בודק, יאיר היידו, פיליפ ליכטנשטיין, אסף פז, אוליביה פרחי, יותם שרון; נציגי האקדמיה: סיריל אסלנוב; מרכזת הוועדה: נטלי אקון. הוועדה דנה בהערות, הוסיפה מונחים עבריים אחדים ותיקנה את הטעון תיקון. ההשלמות והתיקונים אושרו במליאת האקדמיה בישיבה שכב (כ"ד במרחשוון תשע"ב, 21 בנובמבר 2011). בטבת תשע"ג יצא לאור מילון למונחי היין.

הוועדה למונחי מדע המדינה

הוועדה הוקמה בשלהי תשע"ג (2013) ביזמתו של ד"ר נדיר צור ז"ל. חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – דוד רוזנטל; מקרב אנשי המקצוע – נדיר צור (ז"ל), דן אבנון, יצחק גלנור, אייל חוברס, אסף מידני, מיכל נויבאר-שני, נסים ערקובי, אפרת קנולר, ניר ברק. מרכזת הוועדה: צופיה שקלים. הישיבה הראשונה התקיימה בשלהי תשע"ג, ובשנת תשע"ד היו חמש ישיבות.

הוועדה לשמות מחלות צמחים

הוועדה הוקמה במסגרת העמותה למחלות צמחים. הכנת הרשימה החלה בקיץ תשס"ט (יולי 2009). הוועדה פעלה בתיאום עם המזכירות המדעית של האקדמיה ללשון העברית ובהשתתפות נציגי האקדמיה. באלול תשע"ב (ספטמבר 2012) הוכרה הוועדה (למפרע) כוועדת מינוח מקצועית של האקדמיה. חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – מרדכי כסלו; מקרב אנשי המקצוע – יגאל אלעד (יור), ראובן אושר, עמוס דינור, עדנה לוי, יעל סקוטלסקי, שרה שפיגל. סיעו לוועדה מטעם המזכירות המדעית של האקדמיה רונית גדיש, דורון יעקב וטובה שטראוס שרברין. הרשימה כוללת שמות מחלות ונספח של שמות גידולים. היא נדונה בוועדת המינוח המרכזית של האקדמיה בשנת תשע"ג ואושרה במליאת האקדמיה בישיבה ש"ל ביום י"ב באייר תשע"ג (22 באפריל 2013). השלמות נדונו בוועדת המינוח בשנת תשע"ג ואושרו במליאה בישיבה של"ג ביום א' בכסלו תשע"ד (4 בנובמבר 2013).

הוועדה למונחי הסוציולוגיה (בשיתוף האגודה הסוציולוגית הישראלית) הוועדה הוקמה בשנת תשנ"ג ופעלה בחיפה.

חברי הוועדה: מן האקדמיה – עוזי אורנן, משה אזר [ז"ל]; מקרב אנשי המקצוע – לאה הגואל, רות כץ, דבורה קלקין-פישמן (יו"ר ומרכזת הוועדה).
 בשנת תשע"ב פעלה המזכירות המדעית של האקדמיה לאיחוד הרשימות שהכינה הוועדה (מן השנים תשס"ה ותשס"ח) ולהכנתן לקראת הגשה לאישור מוסדות האקדמיה. פעולה זו נמשכה ביתר שאת בשנים תשע"ג–תשע"ד.

[הערת העורך: המילון למונחי הסוציולוגיה אושר במליאת האקדמיה בשנת תשע"ו בישיבה שמג.]

הוועדה למונחי משפחה

הוועדה הוקמה בשנת תשע"ג לדרון במבחר מונחים מתחום המשפחה המשולבת והמשפחה החדשה.

חברי הוועדה: מן האקדמיה – שלמה נאה, צרויה שלו; מקרב אנשי המקצוע – אחמד חליחל, צבי טריגר, פרץ סגל, גלי סמבירא, סיליה פסברג, נעמה צבר בן-יהושע, אירית רוזנבלום, בלהה רוזנברג, יהושע שופמן, פנחס שיפמן.
 מן המזכירות המדעית של האקדמיה: רונית גדיש וטובה שטראוס שרברין. רנטה תמר ליטווין סייעה בכינון הוועדה.

הוועדה התכנסה לשלוש ישיבות בשנת תשע"ג והכינה רשימה של חמישה עשר מונחים. המונחים הוגשו לוועדת המינוח המרכזית בשנת תשע"ד והובאו למליאה בישיבה שלו ביום א' באדר ב' תשע"ד (3 במארס 2014), אך הוחלט להחזירם לוועדת המינוח המרכזית.

[הערת העורך: רוב המונחים שהציעה הוועדה שולבו במילון למונחי סוציולוגיה שאושר בשנת תשע"ו.]

הוועדה למונחי רפואה

הוועדה הוקמה בשנת תשס"ג.

חברי הוועדה: מן האקדמיה – בנימין אליצור (עובד המילון ההיסטורי), אפרים חזן, שמא פרידמן; מקרב אנשי המקצוע – דרור גוברמן, צבי גימון (יו"ר), יואל דונחין, דוד לברטובסקי, בני מזוז, שרון עמית, עידית פוזנר, הלל פרת (מכותב), יהודה שינפלד (מכותב), משה תירוש.

מזכירות הוועדה: איילת הראל (תשע"א); טובה שטראוס שרברין (מתשע"ב).

בשנת תשע"א היו שמונה ישיבות, בשנת תשע"ב שמונה ישיבות, בשנת תשע"ג אחת עשרה ישיבות ובשנת תשע"ד ארבע ישיבות (בהמשך השנה יצאה הוועדה לפגרה).
 הוועדה דנה דיון סדיר במונחי רפואת הלב (קרדיולוגיה) ובמונחים אחרים שעלו בשאלות מן הציבור.

רשימת מונחי רפואת הלב נדונה בוועדת המינוח המרכזית בשנת תשע"ג ואושרה במליאת האקדמיה בישיבה שכט ביום י' בשבט תשע"ג (21 בינואר 2013). רשימה של מונחי רפואה שונים נדונה בוועדת המינוח המרכזית בשנת תשע"ד ואושרה במליאת האקדמיה בישיבה שלו ביום א' באדר ב' תשע"ד (3 במארס 2014).

הוועדה למונחי המשפט

בשנת תשע"ג קיבלה עליה בינה צמח לתרגם לאנגלית את מונחי הדין האזרחי שנותרו ללא תרגום, ובכך התאפשרה השלמת הרשימה. בסוף שנת תשע"ג הוכנה הרשימה במזכירות המדעית של האקדמיה, והוכנה לדיון מסכם בוועדה.

[הערת העורך: הוועדה חזרה להתכנס בשנת תשע"ה.]

הוועדה למונחי תחבורה: התת-ועדה למונחי מעגנות וכלי שיט קטנים

חברי התת-ועדה: נציגי האקדמיה – קציעה כ"ץ ואברהם יבין; מקרב אנשי המקצוע – אברהם אריאל (יור), נמרוד אשל, שחר פודולי, גיורא קדר, עמוס רביב, חיים רוזנסקי. הוועדה גיבשה רשימה מצומצמת של כ-450 מונחי מעגנות וכלי שיט קטנים (מחציתם לקוחים מרשימת מונחי התחבורה הימית) והוסיפה להם הגדרות. הרשימה הופצה להערות ולביקורת של אנשי מקצוע ושל חברי האקדמיה. טובה שטראוס שרברין מן המזכירות המדעית של האקדמיה עברה על הרשימה והעירה הערות רבות. כן התקבלו הערות של שמחה בינות מבית הספר לקציני ים בעכו. הרשימה נדונה בוועדת המינוח המרכזית בשנת תשע"ג, ואושרה במליאת האקדמיה בישיבה ש"ל ביום י"ב באייר תשע"ג (22 באפריל 2013).

הוועדה למונחי תקשורת ההמונים

הוועדה הוקמה בראשית תשס"ט.

חברי הוועדה: נציגי האקדמיה – גיל הראבן, דורון רובינשטיין (עובד המילון ההיסטורי); מקרב אנשי המקצוע – רפאל ניר [ז"ל] ורוביק רוזנטל (יושבי ראש במשותף), בניה בן-נון, גדי להב, איזי מן, משה נגבי, דני רובינשטיין, ענר פרמינגר, נילי עדן, רותי ספירו. מרכזת הוועדה: צביה זמיר.

בשנת תשע"א היו שלוש ישיבות ובשנת תשע"ב ישיבה אחת.

רשימת המונחים הוכנה במזכירות המדעית של האקדמיה לקראת אישורה במוסדות האקדמיה. היא נדונה בוועדת המינוח המרכזית בשנת תשע"א ותשע"ב, ואושרה במליאת האקדמיה בישיבה שכג ביום ז' בטבת תשע"ב (2 בינואר 2012); השלמות אושרו בישיבה שכח ביום כ"ז במרחשוון תשע"ג (12 בנובמבר 2012).

הוועדה למונחי טכנולוגיית המידע במכון התקנים

במכון התקנים הישראלי פועלת משנת 1977 ועדה למונחי טכנולוגיית המידע. היא מתכנסת אחת לשלושה שבועות ומכינה את סדרת התקנים הישראליים ת"י 1080 – מונחי טכנולוגיית המידע, שהיא סדרת מילונים הכוללים מונחים בעברית, מונחים באנגלית והגדרות בעברית.

הוועדה היא ועדה של מכון התקנים, וחבריה הם נציגי גורמים שונים בעלי עניין בהטמעת מינוח עברי תקני בסביבת טכנולוגיית המידע, ובהם נציגי האקדמיה ללשון העברית. נציגות האקדמיה בוועדה בשנים תשע"א–תשע"ד: מלכה זמלי, אורה שורצולד (תשע"א), מלכה מוצ'ניק (משלהי תשע"א).

יושב ראש הוועדה: אמנון שפירא.
מונחי התקנים מובאים לדיון בוועדת המינוח המרכזית ולאישור במליאת האקדמיה, ולאחר אישורם הם מתפרסמים כמילוני טכנולוגיית המידע במאגר המונחים של האקדמיה. בשנים תשע"א-תשע"ד אושרו הפרקים האלה: פרק 30 – ראיית מחשב (תשע"א), פרק 34 – רשתות עצביות (תשע"א), פרק 36 – למידה מתוקשבת (תשע"ד), מונחי נגישות (תשע"ד), פרק 37 – מציאות מדומה (תשע"ד). כמו כן אושרו השלמות לפרקים 1, 4, 10 (תשע"ד).

ב. מדורי האקדמיה

1. עובדי האקדמיה ונושאי התפקידים

א. הצוות המנהלי

מנכ"לית האקדמיה: טלי בן-יהודה
מנהל הכספים (מנה"ח): דני משה
מרכזת משאבי אנוש ורכש: אורלי בירון (מאמצע תשע"ב)
עוזרת הנשיא והמנכ"לית: רעות ברזילי (עד תמוז תשע"ב)
המזכירות: אתי מישלי, סיגל נתן

יועצים חיצוניים

היועץ המשפטי: עו"ד עודד פלדמן
רואה החשבון המבקר: רו"ח אבנר שנוור
היועץ הכלכלי: עזרא גנור (למן אמצע תשע"א)
יועצת התקשורת: ורד ליון-ירושלמי (למן תשע"ב)
מנהל המיזם להקמת מנחה האקדמיה ללשון העברית: ישי עמרמי (למן אמצע תשע"ג)

ב. הצוות המקצועי

אחראית על קשר מקוון עם הציבור: הגר בן-ציון (עד אמצע תשע"ג)
מרכזת קשרי החוץ וחוג ידידי האקדמיה: ציפי סנדרוב (למן תמוז תשע"ד)
מרכזת פיתוח אתרים: דורית לרר
עורכת התוכן של אתר הבית: ציפי סנדרוב (עד סיוון תשע"ד); רעות יששכר (למן תמוז תשע"ד)
מפעילי אתר הבית (עובדי חוץ): סרגיי מקרביץ' (עד קיץ תשע"ב), מיכאל אנקין (מראשית תשע"ג), ארנון ארז (מאמצע תשע"ד)
מפעילי עמוד הפייסבוק של האקדמיה (עובדי חוץ): גיל פרידמן (עד קיץ תשע"ג), אביב לוקס (למן קיץ תשע"ג)
הספרנית: שרית עמדי
מדור המחשוב: אביטל כ"ץ (מרכזת המדור), אפרים ברקוביץ' (עד שלהי תשע"ד); ממלא מקום ראש המדור וראש המדור בפועל מניסן תשע"ג), שולמית זינגר, איתן פפאו, רחל רוזנברג; עובדי חוץ: גיר אבני (מחורף תשע"ד), מיכאל אנקין, דני לזר (עד חורף תשע"ד), בנימין מאלב (מחורף תשע"ד)

מדור ההוצאה לאור: ליזה מוהר (מרכז המדור), עירית בריס, אורית טפרברג, סול כהן (עובדת חוץ), קטי מויאל

ג. עורכי כתיבי העת

לשוננו: העורך: משה בר-אשר; מזכיר המערכת: יוסף עופר
עורכי הלשון: אורי מור (כרך עג, א), אברהם בן-אמתי (כרכים עג, ג-ד – עה,
 ב-ג), צופיה שקלים (מכרך עה, ד)
העברית: העורכים: משה פלורנטין (מחזורים נט-ס), לובה ר' חרל"פ (מחזורים סא-סב);
 חברי המערכת: דוד טלשיר, חיים א' כהן, יוסף עופר, משה פלורנטין (למן מחזור סא)
עורכי הלשון: אורי מור (עד מחזור סא, א-ג), צופיה שקלים (למן מחזור סא, ד)
אָקָדָם: העורכים: עמנואל מסטיי (גיליונות 42-44), יעקב עציון (מגיליון 45).

ד. הצוות המדעי

מפעל המילון ההיסטורי

מרכז מנהלית: דורית לרר

מדור הספרות העתיקה: בנימין אליצור (ראש המדור), חנן אריאל, אלכסיי יודיצקי
 (עד תחילת תשע"ד כעובד חוץ), אורי מלמד, עמנואל מסטיי (עד טבת תשע"ה), נורית
 שובל-דוראי

מדור ספרות הגאונים: יחיאל קארה (ראש המדור גם לאחר פרישתו לגמלאות באמצע
 תשע"ב – כעובד חוץ), אמיר געש (למן אמצע תשע"ב ועד תחילת תשע"ד כעובד חוץ),
 אפרים הלבני, איילת הראל, רות שטרן

המדור לשירת ימי הביניים: אהרן ברבריאן (מרכז המדור עד פרישתו באייר תשע"ג),
 אהרן גליק (עובד חוץ), יהונתן ורדי (עד כסלו תשע"א), ירון לישע, בנימין לפלד (עד
 פטירתו בתשרי תשע"ד), יעקב עציון (למן אמצע תשע"א), מיכאל רנד (עד שלהי תשע"ד)
מדור הספרות הרבנית של ימי הביניים: אליקים וייסברג (ראש המדור כעובד חוץ
 עד טבת תשע"ב; לאחר מכן עובד חוץ), איתן פינסקי (עד טבת תשע"ד), דוד פריבור,
 אריאל שוה (מרכז המדור מטבת תשע"ב), סיני תוראן

מדור הספרות העברית החדשה: דורון רובינשטיין (מרכז המדור), נטלי אקון (מחורף
 תשע"א עד אביב תשע"ד), בתיה בזק, גבריאל דיכטר, יונתן חפץ, דורית קדרי, אלי
 רוזנטל, נריה ריבלין, מיכאל ריז'יק (ספר המקורות לספרות העברית באיטליה)

כותב גוף המילון: גבריאל בירנבאום

אחריות על איסוף הביבליוגרפיה: קורדליה הסטרמן

המזכירות המדעית: רונית גדיש (המזכירה המדעית), קרן דובנוב, ברק דן, מלכה זמלי
 (עד פרישתה לגמלאות בתחילת תשע"ג; אחרי כן עבדה כעובדת חוץ עד בחירתה
 לחברה-יועצת באקדמיה בתשע"ג), צביה זמירי (עד פרישתה לגמלאות באמצע תשע"ב;
 אחרי כן עבדה חלקית כעובדת חוץ עד תשע"ג), דורון יעקב (עד אמצע תשע"ד), רחל
 סליג, תמר כץ, טובה שטראוס שרברין (למן תשע"ב). עוד עבדו נטלי אקון (עד תחילת
 תשע"א) ורנטה תמר ליטווין (תשע"ג).

מרכות מערך ההרצאות, ההשתלמויות וימי העיון: אורלי אלבק
יועצות הלשון ברדיו ובטלוויזיה: רות אלמגור-רמון (גם לאחר פרישתה לגמלאות
בתשרי תשע"ב – כעובדת חוץ), מרים טמיר, סמדר כהן (מאמצע תשע"א), צופיה
שקלים (עד אמצע תשע"ג).

2. מפעל המילון ההיסטורי ללשון העברית

עורך המילון אברהם טל פרש מתפקידו בשנת תשע"א (כ"ח בסיוון, 30 ביוני 2011), בהגיעו לגבורות. עורך המשנה חיים כהן התמנה לעורך ב-1 ביולי 2011. עם כניסתו לתפקיד מונתה מערכת חדשה למפעל המילון: משה בראשר (יו"ר), חיים כהן (עורך), שמואל פסברג (עורך משנה), גבריאל בירנבאום. מערכת המילון התכנסה שבע פעמים ודנה בעבודה השוטפת ובכתיבת ערכי המילון. בשלהי תשע"ד החליפה איילת הראל את דורית לרר בתפקיד מרכזת מפעל המילון.

א. מדור הספרות העתיקה

1. מגילות מדבר יהודה

כל המגילות הלא-מקראיות שלא הותקנו בעבר במפעל המילון עברו שתי התקנות ושני רישומי ערכים, והן ממתונות להשוואת ההתקנה לצילומים החדשים של רשות העתיקות. רוב המגילות שהותקנו לפני עשרות שנים, מלבד שבע שיצוינו להלן, נקראו מחדש פעמיים בשים לב הן לטקסט הן לרישום הערכים; מקצתן הותקנו מחדש על פי סדר העיבוד הרגיל.

מגילת פשר חבקוק, מגילת מלחמת בני אור ובני חושך ומגילת הסרכים נקראו קריאה חוזרת ועברו ביקורת ערכים אחת. לשתי האחרונות אף נוספו גרסאות מקבילות בגוף החיבור. החלה קריאה מחודשת והוספת גרסאות במגילת ברית דמשק. מלבדה נותר לטפל במגילת ההודיות, במגילת המקדש ובמגילת הנחושת (שאינה כלולה בקורפוס קומראן).

המלאכה כולה נעשתה בשיתוף פעולה מלא עם חבר האקדמיה אלישע קימרון, שעבד במקביל על מהדורתו לכתבי קומראן, תוך הפריה הדדית בשיפור פיענוח המגילות ובהצעת קריאות חדשות.

2. ספרות התלמוד והמדרש

הושלם העיבוד של שישה חיבורים קטנים (סה"כ 4,250 תיבות), כולל ביקורת רישום הערכים. שני חיבורים חדשים נוספו – ספרי זוטא דברים ומגילת תענית, הפירוש, נוסח קצר (סה"כ 5,441 תיבות) – והם מחכים לביקורת הערכים.

14 חיבורים מליקוטי התלמוד הירושלמי (סה"כ 9,489 תיבות) עברו רישום ערכים ראשון בתשע"ב.

3. ספרות המסורה והדקדוק וספרות הקראים

בשנת תשע"א נוספו כ-40,000 תיבות טקסט חדשות משתי הסוגות האלה, ובהמשך החל רישום הערכים לכ-25,000 תיבות.

בסיוון תשע"ג הועברה האחריות על ספרות המסורה והדקדוק ועל ספרות הקראים למדור לספרות הגאונים.

4. הושלם עיבוד אוצר המילים ממוצא יווני ולטיני.

ב. מדור ספרות הגאונים

1. חיבורים

הושלמה העבודה (כולל ביקורת רישום הערכים) בארבעה מתוך ששת החיבורים הגדולים של ספרות הגאונים: והזהיר (104,502 תיבות); שאילתות דרב אחאי גאון (102,230 תיבות); הלכות פסוקות, כולל הזנת הניקוד הבבלי בשיטה טברנית (84,577 תיבות), למעט קטעי הגניזה שממתינים עדיין לביקורת; הלכות "ראו" (69,950 תיבות). כן הושלמו כמה חיבורים קטנים.

נותרו בעיבוד עוד שני חיבורים גדולים (לקראת רישום ערכים) וכ־14 חיבורים קטנים, בסך הכול כ־200,000 תיבות.

2. תשובות ואיגרות

בסוגה הזאת מותקנים קרוב לאלף חיבורים קטנים, המצטרפים לכ־725,000 תיבות. בתקופת הרוח עברו כ־200,000 תיבות לשלב רישום הערכים, ומתוכן כ־50,000 תיבות השלימו את העיבוד כולו (כולל ביקורת הערכים) והצטרפו לכ־40,000 תיבות שהושלמו בתקופות קודמות.

3. פירושים לתלמוד

בשנת תשע"ד הושלמה ההתקנה הראשונה לפירושי רבנו חננאל לתלמוד (סה"כ כחצי מיליון תיבות המחזיקות את כל הפירושים שפורסמו במהדורות מדעיות). החיבורים הועברו לאחריות המדור לספרות הרבנית.

נמשך עיבודם של 12 חיבורים קטנים, ו־7 מהם הושלמו (כולל ביקורת רישום הערכים). מלבדם נותרו בשלבי עיבוד עוד כשלושים חיבורים קטנים.

4. בלשנות וספרות הקראים

בסיוון תשע"ג עבר החומר לאחריות המדור והוחל בבדיקת מצב העבודה. הוחלט להתחיל מן החיבורים שזקוקים רק לביקורת רישום הערכים, אך בתוך כך התברר שראוי לקרוא מחדש כמה חיבורים מכתב היד ולתקן את רישום הערכים בהסתכלות רוחבית.

עד סוף תשע"ד הושלם העיבוד (כולל ביקורת הערכים) של "ספר הפתרון" (כ־50,000 תיבות), נקראו מחדש "עדת דבורים" ו"מחברת מנחם" (כ־128,000 תיבות יחד) והוחל ברישום ערכים מחדש ל"מחברת מנחם".

ג. המדור לשירת ימי הביניים

הושלמה העבודה (כולל ביקורת הערכים) בכ־700 שירים: השלמות לקורפוס שמואל הנגיד ומבחר משיריהם של כ־20 מחברים נוספים, ובהם לוי אבן אלתבאן, יצחק אבן אלאחדב, יצחק אבן כ'לפון, יצחק אבן גיא, יצחק השני, יוסף אבן לטימי, יצחק אבן עזרא ודוד בן אלעזר אבן בקודה.

החל עיבודם של כ־830 שירי החול של משה אבן עזרא שנאספו בספר המקורות: עד סוף תשע"ד הסתיימה ההתקנה הראשונה של "ספר הענק", הכולל 573 שירים קצרים; מן השירים החד־חרוזיים שבדיוואן, הארוכים יותר, הותקנו 180 שירים התקנה ראשונה, ועוד כ־80 שירים גם התקנה שנייה.

באיר תשע"ג פרש מרכז המדור אהרן ברבריאן לגמלאות, ומאז מילא עורך המילון את מקומו.

ד. מדור הספרות הרבנית של ימי הביניים

המדור הצעיר לספרות הרבנית התרכז בהתקנתם של שלושה חיבורים חשובים: פירוש רש"י לתורה (קרוב ל־160,000 תיבות), למעט פרקים אחדים, עבר שתי התקנות וכמחצית מביקורת הטקסט. הותקנו כמחצית מספרי משנה תורה לרמב"ם: ספר אהבה נקרא שלוש קריאות כמעט כולו; ההקדמה, ספר המדע, ספר הפלאה וכמחצית מספר זמנים נקראו שתי קריאות; ספר נשים, ספר זרעים וכמחצית מספר עבודה נקראו קריאה אחת. (סך הכול מעל 350,000 תיבות. חלק מן ההתקנות טרם שולבו במסד הנתונים); כתבי היד נבחרו בהתייעצות עם הרב שילת. הושלמה הקריאה הראשונה של חלקי מחזור ויטרי המצויים בשלושת כרכי מהדורת גולדשמידט. המשך עיבודו של החומר נדחה בשלב הזה.

נרשמו ערכים לתשובות רש"י (כ־8,300 תיבות) ועיבודן הסתיים, כולל ביקורת הערכים. בטבת תשע"ב מונה אריאל שוה למרכז המדור.

בשנת תשע"ד הועברו לאחריות המדור לספרות הרבנית שתי יצירות ענק: פירוש רבנו חננאל לתלמוד שהותקן התקנה ראשונה במדור לספרות הגאונים (כחצי מיליון תיבות), וספר חיי אדם שהותקן והוגה במדור לספרות החדשה (כ־200,000 תיבות).

ה. מדור הספרות העברית החדשה

לראשונה בתולדות מפעל המילון ההיסטורי הותקן חיבור מתקופה י – ראשית העת החדשה: "מאור עיניים" לעזריה מן האדומים משנת 1573 הוקלד למאגר ועבר הגהה. בחיבור 211,530 רשומות, והוא יהיה החיבור הגדול ביותר שנרשמים לו ערכים במדור. בחיבורים מטווח השנים המסורתי (1750–1948) המשיך המדור להתרכז ברישום הערכים, ובסך הכול עברו תחת ידי העובדים ברישום הערכים 83 חיבורים ובהם כמיליון וחצי רשומות. רובם (50 חיבורים, כ־880,000 רשומות) עברו רישום ערכים א ורישום

ערכים ב, ויצוינו במיוחד החיבורים האלה: מרכזי לויוזן-שנאבר, מאמר התורה והחכמה (1771); נחמן קרוכמל, מורה נבוכי הזמן (1851); קלמן שולמן, תרגום מסתרי פריז, חלק א' (1857); אברהם מאפו, עיט צבוע, חלק ב' (1861); פרץ סמולנסקין, התועה בדרכי החיים, חלק א' (1868); אחד העם, על פרשת דרכים, כרך ב' (1903). ל-26 חיבורים מן החיבורים האלה, ובהם כ-200,000 רשומות, נערכה גם ביקורת רישום הערכים, ובהם עיט צבוע, חלק א' (1857).

16 חיבורים ובהם כ-470,000 רשומות עברו רישום ערכים א בלבד, ויצוינו במיוחד החיבורים האלה: משה מרכזי יובל, לימודי הטבע (1836); יוסף שיינהאק, תולדות הארץ, חלק א' (1841); פרץ סמולנסקין, התועה בדרכי החיים, חלקים ב' (1869) וג' (1871). רישום שני הושלם ל-17 חיבורים שעברו רישום ערכים ראשון לפני תשע"א, ובהם כ-140,000 רשומות. מתוכם ל-11 חיבורים ובהם כ-110,000 רשומות נערכה גם ביקורת רישום הערכים, ובהם חיבורו של יוסף חיים ברנר, שכול וכישלון (1920). בסך הכול מתוך כ-310,000 רשומות שעבורן הגיע לידי גמר בשנים תשע"א-תשע"ד הועברו רשמית למצב סופי כ-100,000 רשומות.

ו. שונות

1. ספר המקורות

נעשתה רפורמה מקיפה במבנה הנתונים של כתבי היד המשמשים במילון ובסימוניהם. במבנה החדש אוחדו הופעותיו של כל כתב יד לסיגנטורה אחידה וברורה המתאימה לסימונים המקובלים בעולם ומאפשרת שיתופי פעולה. בשנת תשע"ב נעשה החלק הראשון של העדכון המקיף לנתונים הביבליוגרפיים של הספרות החדשה בעקבות איחוד המאגרים של שנת תש"ע ובעקבות השלמת פיתוח התכנה החדשה לטיפול בספר המקורות המאוחד: עודכנו נתוניהם של כל החיבורים המיועדים לפרסום באתר "מאגרים" החדש, וכן עודכנו נתוני רבים מן הפרסומים ששימשו מסירות בעבודת המדור.

2. ספר ההוראות הפרטיות לרישום הערכים

בתחילת תשע"ד החלה עריכה של ההוראות הפרטיות לרישום הערכים והזנתן למסד נתונים חדש. העבודה כוללת ניפוי, האחדה וניסוח מחדש של ההוראות שנהגו במדורי המילון כמשך עשרות שנים.

3. כתיבת גוף המילון

בשנים תשע"א-תשע"ד נכתבו עוד 180 ערכים השייכים ל-28 שורשים – מן תנ"א עד תמ"ד. המספר הזה כולל כמה ערכים ששורשיהם אינם פותחים באות תי"ו; כתיבתם הוקדמה בגלל צרכים פנימיים של המילון.

4. איסוף הביבליוגרפיה

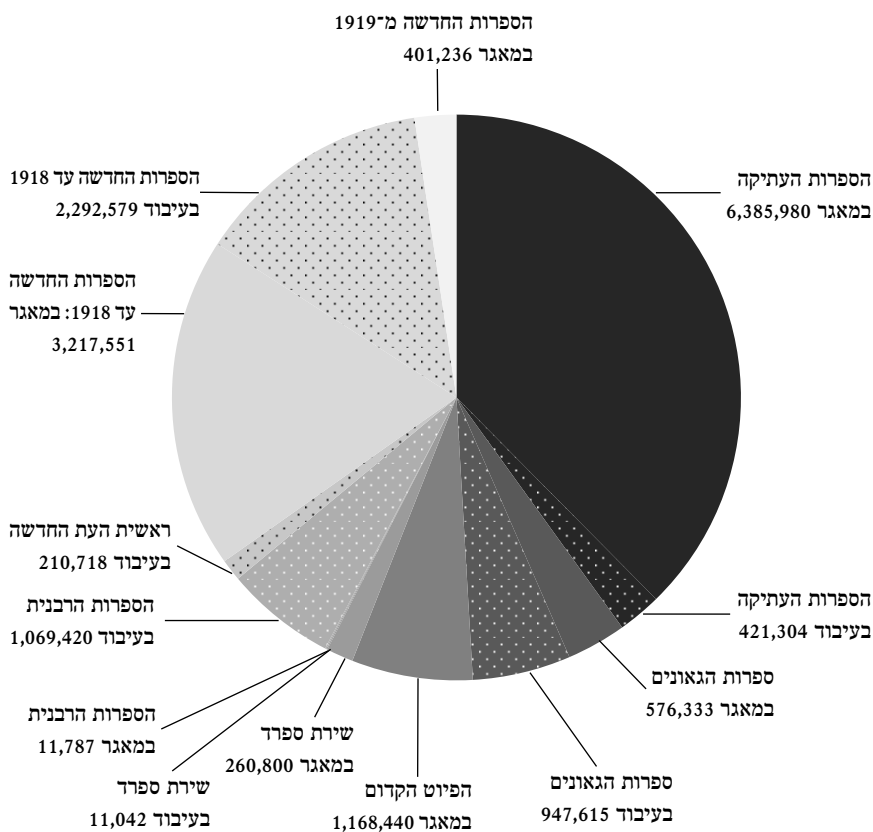
נמשך איסוף הביבליוגרפיה המוערת ורישומה לערכים ולשורשים במאגרי המילון. העבודה התמקדה בעיקר בסדרה Arbeit und Sitte in Palästina מאת גוסטף דלמן.

5. ספר המקורות לספרות העברית באיטליה

הושלמה כתיבת ספר המקורות לספרות העברית שנכתבה באיטליה למן המאה הי"ב עד אמצע המאה הי"ט לסה"נ.

ז. תרשים סיכום

התיבות במאגרי המילון ההיסטורי בסוף שנת 2014

3. המזכירות המדעית

א. ריכוז ועדות והשתתפות בישיבות

המזכירים המדעיים הכינו את ישיבות המליאה והשתתפו בישיבותיה. המזכירים המדעיים ריכזו את עבודתן של ועדת המינוח המרכזית, ועדת הדקדוק, הוועדה למילים בשימוש כללי וועדות המינוח המקצועיות: הוועדה למונחי רפואה, הוועדה למונחי בריאות הציבור, הוועדה לבלשנות, הוועדה לזואולוגיה, הוועדה למונחי יין, הוועדה למונחי תחבורה, הוועדה למונחי תקשורת ההמונים. ועדה למונחי ספורט הוקמה בשנת תשע"ג, אך בשל קשיים שונים הוחלט להפסיק את פעילותה. גם בוועדות במכון התקנים – הוועדה למונחי אלקטרוניקה, הוועדה למונחי איכות הסביבה והוועדה למונחי טכנולוגיית המידע – היה ייצוג למזכירות המדעית. בוועדות מינוח מקצועיות אחרות הופקדה עבודת ריכוז הוועדה בידי עובדים מחוץ לאקדמיה.

ב. פרסומים

המזכירים המדעיים מופקדים על עריכת למד לשונך וזיכרונות האקדמיה. כן ערכו המזכירים המדעיים את הפרסומים האלה: חוברת התעתיק (יצאה לאור בתשע"ב בכתב העת העברית); מילון הכיס 100 מילים (תשע"ב); מתגלגלים עם המילים (תשע"ב); מילון היין (תשע"ג); החלטות האקדמיה בדקדוק – מהדורה שלישית (החוברת יצאה לאור בתשע"ד). נשלחו הודעות לרשומות: ההודעות התפרסמו בילקוט הפרסומים מס' 6300 (כ"ז באלול תשע"א, 26.9.2011) ומס' 6706 (כ"ה בכסלו תשע"ד, 28.11.2013). עובדי המזכירות המדעית פרסמו בידיעון האקדמיה "אקדם" מאמרים ודיווחים בענייני דקדוק ומינוח.

ג. פניות הציבור

מאז נפתחה מערכת הפניות החדשה (בשלהי תש"ע) באתר האקדמיה החדש, משיבים על השאלות רוב המזכירים המדעיים. התשובות ניתנות לרוב בתוך עשרה ימים. מספר הפניות המתקבלות עלה במהלך השנים מכ-650 פניות לחודש לכמעט 1000 פניות בחודש. הפניות והתשובות מתועדות במערכת ומאפשרות שימוש חוזר. נוסף על כך ניתנות כל העת תשובות על שאלות מזדמנות בטלפון ועל שאלות המגיעות בדואר הרגיל ובפקס.

ד. אתר מונחי האקדמיה

עבודה שוטפת: נקלטו המילונים ורשימות המונחים האלה: איכות הסביבה, דגי הגרם, תקשורת ההמונים, הדברה, מילון היין (השלמות ועדכונים), רפואת הלב, כלי שיט קטנים ומעגנות, שמות מחלות צמחים, מונחי רפואה שונים, מונחי טכנולוגיית המידע (מציאות מדומה, נגישות, למידה מתוקשבת, מונחים משלימים). ככל שנה נקלטו המילים בשימוש כללי ומונחים שונים שאושרו באותה השנה. כמו כן הוכנסו מונחים שנשמטו ממילונים משנים עברו: מונחים לטיניים במילון מטבח (תרצ"ח); 40 שמות צמחי א"י (תשס"ג).

נעשתה מלאכה רחבת היקף של תיעוד טעויות ותיקון; נערכו עדכונים בעקבות החלטות בדקדוק; נרשמו תיקונים שיטתיים המחכים לביצוע, והוחל ביישום הוראות לעבודה במאגר ("ספר הוראות"). נוספו הערות פילוח (פרקי המילון) למילונים רבים, והוגהו חלקית כמה מילונים.

נעשו פעולות להאחדה ולטיוב של מסד הנתונים כגון מחיקת ערכים עבריים ריקים וטיפול בסימנים חריגים.

גרסת חיפוש חדשה: בשנת תשע"א (ינואר-מארס 2011) הועלתה גרסה חדשה המאפשרת חיפוש כללי באתר החיצוני, ובד בבד שונה ושופר חיפוש המילים במאגר המונחים.

לקראת שדרוג המאגר הוכנו מסמכי אפיון של מבנה מסד הנתונים והחיפוש במאגר, והתקיימו פגישות של המזכירות המדעית עם מדור המחשוב ליישום המאגר ב"שרפוינט" (בהמשך הוחלט לעבור לפיתוח פנימי). הוכנו מסמכים הדנים בבעיות שונות, כגון מעמד שמות התואר הגזורים משמות בעלי חיים.

ה. אתר האקדמיה

המזכירות המדעית אחראית במידה רבה לרוב התוכן המתפרסם באתר, ובעיקר במדורים האלה: החלטות, שאלות ותשובות, מילים, הודעות.

החלטות האקדמיה באתר: כל החלטות האקדמיה פורסמו באתר, ובהן החלטות בדקדוק, כתיב (תקציר), פיסוק ותעתיק. להחלטות ניתנו כותרות מתאימות, נוספו הפניות (באמצעות קישורים) והן מופתחו.

תשובות באתר: עם הקמת אתר האקדמיה ובסמוך לאחר מכן פורסמו בו תשובות שנאספו בשנים קודמות. התשובות נערכו מחדש לקראת פרסומן. בהמשך נוספו תשובות לפי הצורך, והחל בשנת תשע"ב נעשה מאמץ לפרסם תשובה חדשה בכל שבוע. התשובות ברובן מחולקות לשתי קבוצות: מבחר תשובות (תשובות העוסקות בפרטים שונים) וסוגיות לשון. בסך הכול פורסמו כ-285 תשובות.

תשובות רבות הן מענה על שאלות חוזרות, אחרות נכתבו בענייני דיומא בעקבות אירוע חדשותי או לקראת מועד מסוים בלוח השנה. תשובות אחדות עוסקות בנושאים מרכזיים בעברית, כגון שם המספר, תולדות הניקוד והפיסוק. מאמץ מיוחד הושקע בעריכת תשובה נרחבת בנושא עיקרי תורת הניקוד. רבות מהתשובות באתר מקורן בתשובות שניתנו לפונים אך עריכתן לפרסום כרוכה בבירור מקיף ככל האפשר בספרות ובהתייעצויות עם מומחים, ובהם חברי האקדמיה. לתשובות נוספים ציונים ביבליוגרפיים והפניות לתשובות קרובות או להחלטות מתאימות באתר.

בשנת תשע"א הוקם אתר פנימי לניהול "מערך התשובות", ובו הוסיפו המשיבים תשובות שמתאימות לפרסום לצורך עריכה. מאוחר יותר ננטשה דרך זו. מילת השבוע ומילת החודש: שנת תשע"א הוכרזה במערכת החינוך 'שנת השפה העברית', והמזכירות המדעית פרסמה בה בכל שבוע – מראש השנה ועד סוף שנת הלימודים – איגרת לתלמיד בשם "מילת השבוע" בתוספת איור; בסך הכול 32 איגרות. משלהי תשע"א ועד סוף תשע"ד פורסמו מדי חודש רשימות נוספות – כ־50 במספר. כל הרשימות רוכזו במדור "מילים וגלגוליהן".

מיזם "אמצו מילה": המיזם החל בחורף תשע"ב כשיתוף פעולה עם העיתון "ידיעות אחרונות": מדי שבוע פורסמו בעיתון ובאתר האקדמיה ארבע מילים וסיפוריהן – בעיקר מילים חדשות (מאמצע תשע"א ועד שלהי תשע"ב). גם לאחר סיום שיתוף הפעולה נמשך המיזם, ובסך הכול פורסמו בשנים תשע"ב–תשע"ד כ־90 רשימות שבכל אחת מהן כארבע מילים או ביטויים – חדשים וישנים.

"איך אומרים בעברית": המזכירות המדעית בשיתוף עם מדור המחשוב פיתחו דף ייחודי באתר בשם איך אומרים בעברית. בתחילה הוצגו בו כ־700 מילים לועזיות וחלופותיהן העבריות על פי 'מילון החלופות' באתר מונחי האקדמיה. בהמשך הורחב המיזם ונבנה לו יישומון בשם "החלופון". לצורכי החלופון הוכפלה רשימת החלופות, והדף 'איך אומרים בעברית' התעדכן והתעשר.

"עברית לכל מועד": נכתב חומר ייעודי לחגים במסגרת המדור עברית לכל מועד, כגון 'מילים לשולחן החג', 'מילה לשנה' ליום העצמאות ה־65 (תשע"ג) וחידון יישובים ליום העצמאות ה־66.

מצגות ורשימות מילים: הוכנו מצגות מילים לפי נושאים ונערכו מצגות פאנורפוניט בכמה נושאים: בול העברית, דגי הגרם, צמחים יפי תואר, דבורים. "מן השטח": התפרסמו כ־15 פניות אל הציבור מטעם ועדות מינוח מקצועיות ומטעם הוועדה למילים בשימוש כללי במטרה למצוא חלופות עבריות למילים לועזיות. כן נשאל הציבור על שימושי לשון ועל הגייה (שאלות מטעם ועדת הדקדוק). המידע שנאסף הועבר לוועדות המתאימות והובא בחשבון בהחלטותיהן. מפתוח: מופתחו באתר החלטות האקדמיה, התשובות, האיגרות ורשימות באתר – לפי מילות מפתח ולפי נושאים.

עריכת לשון: המזכירות המדעית מופקדת על עריכת הלשון של כל הטקסטים באתר. סיוע בבחירת חומרים: המזכירות המדעית סייעה בבחירת מאמרים למדור 'אולם קריאה' באתר, בניסוח איגרות המידע לציבור ובניסוח מדורים נוספים באתר. כן סייעה בהעלאת חומרים לאתר ובביצוע תיקונים לפי הצורך.

הסבת האתר לוורדפֿרס: המזכירות המדעית השתתפה בתהליך ההסבה שהחל בחורף תשע"ד.

1. פעולות ומיזמים נוספים

"החלופון": יישומון האקדמיה ובו 1,500 מילים לועזיות וחלופותיהן העבריות בתוספת הגדרות והערות לחלק מן המונחים פורסם לראשונה בראשית תשע"ג (אוקטובר 2012) ובמהדורות מעודכנות בהמשך אותה השנה (כסלו וסיוון). החלופון הופץ בחנויות

היישומונים, ועשרות אלפי משתמשים הורידו אותו לטלפונים החכמים שלהם. נפתחה כתובת ייעודית למשוב לחלופון, והציבור שלח הערות והצעות להרחבת החלופון בחלופות נוספות. בקיץ תשע"ד הוסב החלופון לאתר עצמאי בתוך אתר האקדמיה במתכונת חדשה ובעיצוב חדש ובו למעלה מ־2,000 מונחים. בול העברית (תשע"א): סיוע בהכנת התכנים ובכתיבת הטקסט הנלווה. רשימון היישובים: ניקוד, תעתיק לערבית ולאותיות לטיניות של כל היישובים בישראל. החברה הישראלית למדליות ולמטבעות: ייעוץ בענייני כתיב ותעתיק לכיתוב על מטבעות זיכרון חדשים. תקן שמות ארצות: ייצוג האקדמיה בוועדה של מכון התקנים לקביעת תקן שמות ארצות ועריכת רשימת השמות על פי כללי התעתיק של האקדמיה מלועזית לעברית.

ז. כלי התקשורת ופייסבוק

המזכירות המדעית הייתה שותפה פעילה בכתיבת חומר לפרסום במודעות ובכתבות בעיתונות (למשל כתבה על מילים ומונחים בסיום מבצע צוק איתן, בשלהי תשע"ד). נציגיה התראיינו לתקשורת. בעיתון Jerusalem Post התפרסמה פינה דו־שבועית בשם Word to the wise על חידושי לשון של האקדמיה (תשע"א–תשע"ב). פייסבוק: בקיץ תשע"א (אוגוסט 2011) הוקם דף הפייסבוק של האקדמיה. המזכירות המדעית ליוותה ליווי צמוד את הפעילות בהצעת רשומות ובניסוחן ובמתן מענה לגולשים. התפרסמו כחמש רשומות בשבוע.

ח. קשרים עם גורמי חוץ

כריזה בתחבורה הציבורית (תשע"ג–תשע"ד): המזכירות המדעית יצרה קשר עם חברות התחבורה הציבורית בעניין השמירה על תקן העברית בכריזה בתחבורה הציבורית, סייעה בהעברת מידע על שגיאות ובעריכת הודעות כתובות ומוכרזות ברכבת הקלה בירושלים. הוראת משפטים באנגלית (תשע"ד): המזכירות המדעית סייעה בניסוח תגובת האקדמיה והוועדה למונחי משפט על ההצעה להורות משפטים באנגלית במכללות, ונציגה השתתף בישיבה שבה נדונה ההצעה במל"ג (ונדחתה). השירות הבולאי: המזכירות המדעית העניקה לשירות הבולאי ייעוץ לשוני.

ט. השתלמויות והרצאות

עובדי המזכירות המדעית השתתפו השתתפות פעילה בהשתלמויות באקדמיה ומטעמה ונשארו הרצאות בענייני לשון במקומות שונים (ראו להלן מערך ההרצאות, ההשתלמויות וימי העיון). עובדי המזכירות המדעית הרצו על עבודת האקדמיה גם שלא במסגרת האקדמיה – ככינוסים, בערבי עיון, בסמינרים חוגיים באוניברסיטאות ועוד.

4. מערך ההרצאות, ההשתלמויות וימי העיון

א. השתלמויות

בשנת תשע"א התחילה האקדמיה לשתף פעולה עם מכון ההשתלמויות של לשכת עורכי הדין בגיבוש תכנית להשתלמויות ייעודיות לעורכי דין. בשנת תשע"א התקיימה בתל-אביב ההשתלמות הראשונה (השתלמות בהיקף של 40 שעות). ההשתלמות זכתה לתגובות נלהבות, ובעקבותיה נפתחו מחזורים נוספים בירושלים ובתל-אביב. עוד היו בשנת תשע"א השתלמות לשיפור הניסוח (בהיקף של 32 שעות), ארבעה ימי ריענון לעורכי לשון (6 שעות כל אחד) והשתלמות למתרגמי כתוביות (6 שעות); בשנת תשע"ב היו השתלמות למשפטנים בלשכת עורכי הדין בירושלים (40 שעות) ושני ימי ריענון (6 שעות כל אחד); בשנת תשע"ג התקיימה השתלמות לעורכי דין בתל-אביב. עוד התקיים בשנת תשע"ג חוג עריכה לעורכי לשון ולחובבים. בחוג היו עשרה מפגשים בני שש שעות כל אחד, והרצו בו עובדי האקדמיה ואורחים. בשנת תשע"ד היו שתי השתלמויות לעורכי דין – האחת במכון ההשתלמויות של לשכת עורכי הדין בתל-אביב (32 שעות) והשנייה במחוז ירושלים (40 שעות) – והשתלמות פתוחה לקהל לציון שנת השישים של האקדמיה (6 שעות).

ב. ביקורים באקדמיה

בשנת תשע"א–תשע"ב ביקרו באקדמיה קבוצה של בנות שירות לאומי, תלמידי אולפן מהיברו יוניון קולג', נשות הצוות המנהלי של הקרן הלאומית למדע, קבוצת ילדים ומלוויהם מבית הספר הבינ-לאומי, שתי קבוצות עולים מאולפן של הסוכנות, אנשי משרד ראש הממשלה, אנשי מחשבים, עובדי חברה פרטית SAP, קבוצת מורים מבית שמש, שתי קבוצות של תלמידי עריכה, קבוצות תלמידים מרחבי הארץ, אנשים מהמועצה להנחלת הלשון, תלמידי בית הספר התיכון בליך, שתי כיתות מאולפן עציון, תלמידים מאשדוד, תלמידי חינוך מיוחד מתל-אביב, סטודנטים מהחוג ללשון באוניברסיטת חיפה וסטודנטים מן החוג ללשון באוניברסיטה העברית; בשנת תשע"ג ביקרו באקדמיה שתי כיתות של אולפן עציון, סטודנטים מהחוג ללשון של האוניברסיטה העברית, סטודנטים ללשון ממכללת אחוה, סטודנטים ללשון ממכללת קיי בבאר שבע, סטודנטים ללשון ממכללת הרצוג ומנהלי אולפנים ביחידה להנחלת הלשון של משרד החינוך. בשנת תשע"ד ביקרו באקדמיה סטודנטים ללשון ממכללת דוד ילין, סטודנטיות ממכללת תלפיות, תלמידים מחבל אשכול, קבוצה של תושבי אלון שבות, תלמידים מאשקלון,

תלמידי עריכה ממכללת ליפשיץ, תלמידי חטיבה מ'ליד"ה, משתתפי הסדנה למורים של האוניברסיטה העברית ומורים באולפן במשרד ראש הממשלה.

ג. ימי עיון מחוץ לאקדמיה

תשע"א – כינוס האקדמיה והמכללות באזור ירושלים לציון שנת הלשון במערכת החינוך (הכינוס התקיים במכללת דוד ילין);
 תשע"ב – יום עיון למתרגמי כתוביות במכללת בית ברל;
 תשע"ג – כינוס האקדמיה ללשון העברית ומכון מופ"ת באולם הכינוסים של מכון מופ"ת בתל-אביב;
 תשע"ד – ערב עיון ורב-שיח לציון יום הלשון העברית במשכנות שאננים; מושב האקדמיה בכינוס לשון ראשון.

ד. הרצאות מחוץ לאקדמיה

עובדי האקדמיה נשאו הרצאות בהזדמנויות ובמקומות שונים:
 תשע"א – הרצאה במחלקה להנדסה כימית באוניברסיטת בן-גוריון, הרצאה בכינוס של מתרגמי כתוביות, שתי הרצאות למשתתפי סמינר קרן ידע בים המלח, הרצאה במשטרה, הרצאה לפרקליטים בפרקליטות תל-אביב, הרצאה לאורחי המב"ל;
 תשע"ג – הרצאה ביום עיון לפרקליטים של הסנגוריה הציבורית במעלה החמישה;
 תשע"ד – הרצאה ברשות התאגידים במשרד המשפטים בירושלים, הרצאה קצרה בכינוס של אגודת המתרגמים, הרצאה בכינוס NAPH בבאר שבע.

ה. המרצים

את ההרצאות בעת הביקורים באקדמיה, בימי העיון ובהשתלמויות (סעיפים א–ד) נשאו חברי האקדמיה, עובדי האקדמיה ואורחים. חברי האקדמיה: סיריל אסלנוב, חיים באר, משה בר-אשר, אסתר גולדנברג, עמינדב דיקמן, גיל הראבן, חיים כהן, מרדכי מישור, אורה שורצולד, עפרה תירוש-בקר; עובדי האקדמיה: אורלי אלבק, רות אלמגור-רמון, נטלי אקון, חנן אריאל, גבריאל בירנבאום, רונית גדיש, קרן דובנוב, ברק דן, דורון יעקב, תמר כץ, אורי מלמד, עמנואל מסטיי, רחל סליג, דורית קדרי, דורון רובינשטיין, אריאל שוה, צופיה שקלים; אורחים: טלי אמיר, רינה בן-שחר, אילת ברגר, אריאל הירשפלד, זוהר לבנת, נורית זרחי, לובה חרל"פ, נתן נחמיאס, ברכה פישלר.

5. אתר האקדמיה במרשתת

אתר הבית החדש של האקדמיה ללשון העברית עלה ב־11 ביולי 2010. האתר הוא שלב חשוב בתכניות האקדמיה להעמיד מרכז מידע ללשון העברית במרשתת, והוא מאפשר לאקדמיה לבסס את הקשר עם ציבור גדול של אוהבי העברית וידידי האקדמיה בכל רחבי הארץ.

האתר מזמין את הגולשים בו להתוודע אל עבודת האקדמיה למדוריה ולוועדותיה, להתעדכן בנעשה בה, לשאול שאלות ולקבל תשובות בענייני לשון, לעיין באמצעות חיפוש חכם בכל החלטות האקדמיה ולהביע דעה בשאלות שהאקדמיה בוחרת להפנות לציבור.

באתר ביקרו מדי חודש כ־60,000 גולשים. לצד האתר מתנהלת רשימת התפוצה של האקדמיה, המונה קרוב ל־13,000 נמענים שמקבלים ישירות לתיבות הדואר האלקטרוני שלהם חדשות ועדכונים מעת לעת, ובמיוחד לקראת חגים, מועדים ואירועים מיוחדים. השנתיים הראשונות של האתר יוחדו לבנייתו ולהעשרתו בתכנים על פי תכנית האפיון הראשונית לבניית האתר. בשנתו השלישית כבר החזיק האתר מאות דפי תוכן, ובראשם תשובות בנושאי לשון.

בשנים תשע"א–תשע"ד נמשך פרסום תכנים חדשים בדף הבית ובדפים הרלוונטיים בתוך האתר (חדשות, אירועים, פרסומים חדשים, מאמרים באולם קריאה, הודעות לעיתונות, פניות ושאלות לציבור, מילים ומונחים). מפעל סריקת המאמרים, המסמכים והתעודות לאתר והטבעתם ב"חותמת מים" נמשך גם הוא, וכן איסוף התמונות הנלוות ועיבודן בפוטושופ לשם הפרסום באתר. במקביל נבדקו תיקונים ופיתוחים טכניים באתר הפיתוח ובאתר הבית.

פיתוחים וחידושים

ארגון מחדש של סרגל הניווט המרכזי.
הקמת התת-אתר "מילים" המחזיק בכל המילים, המונחים וההגדרות המתפרסמים באתר (לצד האתר "מונחי האקדמיה").

בניית מילון החלופות "איך אומרים בעברית" תחת התת-אתר "מילים". המילון מבוסס על היישומון הראשון של האקדמיה – החלופון – והוא מתעדכן מעת לעת.
בניית אתר חדש בשפה האנגלית.

שכלול מערכת החיפוש החכם באתר באמצעות רכיב חדש שפותח באקדמיה במיוחד לשם כך.

הרחבת התת-אתר "שאלות ותשובות" בשתי תשובות חדשות מדי שבוע בשיתוף המזכירות המדעית.

ארגון מחדש של התת-אתר "שאלות ותשובות": חלוקת התשובות לשלושה מדורים: מבחר תשובות (תשובות בנושאים שונים), סוגיות בעברית, מילים וגלגוליהן. פרסום איגרת חודשית במדור "מילים וגלגוליהן" בשיתוף המזכירות המדעית וההוצאה לאור. בשנת תשע"א פורסמה איגרת שבועית במדור זה. משנת תשע"ב מתפרסמת איגרת חודשית.

בניית תת-אתר "עברית לכל מועד" ופיתוחו על פי לוח השנה העברי. לרשימת המועדים מתווספים חומרים שונים (מאמרים, תשובות, רשימות מילים) סמוך למועדם בלוח העברי. בניית תת-אתר "זכרונות ועד הלשון" לרגל מאה שנות מינוח עברי.

הרחבת התת-אתר "אמצו מילה". המיזם "אמצו מילה" הוא פרי שיתוף פעולה של המזכירות המדעית והעיתון "ידיעות אחרונות" לציון מאה שנות מינוח עברי. תכליתו לחשוף את הציבור למילים מוכרות פחות ולהפכן לנחלת הכלל. המיזם היה אמור לארוך שבועות אחדים, אולם לאור הצלחתו הוא נמשך גם בשנה המאה ואחת למינוח העברי. המיזם המשותף הגיע לסיומו בקיץ תשע"ג.

הקמת התת-אתר "החוקרים" במפעל המילון ההיסטורי, ובו כרטיסי חוקר לכל העובדים המדעיים במילון.

בניית קטלוג מפורט למדור ההוצאה לאור, ובו דף ייחודי לכל ספר ולכל פרסום שראו אור באקדמיה.

הרחבת הספרייה באתר: הקמת גלריה עשירה במאמרים לציון מאה וארבעים שנה להולדתו של נשיא ועד הלשון חיים נחמן ביאליק; בניית גלריה לציון ארבעים שנה למותו של חבר האקדמיה, הסופר חיים הזז; פרסום רשימות מילים ומונחים מחידושי ועד הלשון ועוד.

הרחבת הארכיון באתר: פרסום חומרים לרגל שנת השישים לייסוד האקדמיה ללשון העברית; בניית מדור העוסק בעיגון מעמד העברית בחקיקה בכנסת.

שליחת איגרת מידע לרשימת הנמענים של האקדמיה אחת לשלושה שבועות. האיגרת מפנה אל פריטי מידע נבחרים שהתפרסמו באתר האקדמיה.

החל בשנת תשע"ד אתר האקדמיה נבנה מחדש בפלטפורמת ניהול חדשה "וורדפרס". בהדרגה כל המדורים נבנים בפלטפורמה זו. המדור "שאלות ותשובות" נבנה ראשון וכבר עלה.

6. ייעוץ הלשון ברשות השידור

א. ייעוץ לשון המלווה את השידורים

יועצות הלשון האזינו לשידורים בקול ישראל לרשתותיו ובערוץ הראשון של הטלוויזיה והעירו לשרדים, לעורכים ולמפיקים בעת השידור ולאחריו (בטלפון, במסרונים, בפקס ובדואר אלקטרוני). הייעוץ השוטף כלל גם עריכה וניקוד עזר של קדימונים לפני הקלטתם; תיקוני ניסוח והגייה של כתבות, תכניות תיעודיות, תכניות מוזיקה ודברי קישור לפני הקלטתם; עמידה בקשר עם כתבים ושרדים בארץ ובחוץ לארץ ועריכה והתקנה של כתבותיהם לשידור; בירור ההגייה של שמות אנשים ומקומות העולים בחדשות ובשידורים אחרים; כוננות רצופה כדי להשיב על כל שאלת לשון המתעוררת בעת השידור או בעת הכנת תכנית; מעקב אחרי הניסוח והקריאה של מהדורות החדשות בהאזנה ובקריאה מראש באמצעות המחשב ומתן הערות לעורכי החדשות ולקריינים לתיקון המהדורות הבאות.

ב. עריכת פרסומות ותשדירי שירות

יועצות הלשון קראו כל פרסומת וכל תשדיר שירות לפני ההקלטה – ניקדו ותיקנו תיקוני ניסוח; בחנו כל פרסומת מצד הטעם הטוב והעבירו פרסומות בעייתיות למנהלי הרשות; נשאו ונתנו עם המפרסמים על נוסחים שלא אושרו והציעו חלופות. עריכת הפרסומות והתשדירים תואמה ככל האפשר עם גופי השידור האחרים.

ג. הדרכת שדרים

יועצות הלשון עסקו בהדרכה של אנשי שידור ותיקים לפי הצורך, והדריכו הדרכה אישית שדרים ותיקים שנשתנה תפקידם, כגון קריינים שנתמנו לקרייני חדשות. בתקופה הזאת לא היו קורסים שלמים, אבל היו הדרכות קבוצתיות לאנשי מחלקת החדשות ושידורי הספורט. המדריכה הראשית בקורסים האלה הייתה סמדר כהן. רות אלמגור־רמון הכינה את 'דפי הלשון', הנשלחים לכל עובדי הרשות ולמכותבים רבים מחוץ לרשות ומופצים על לוחות המודעות במוסדות הרשות ובמוסדות ציבור אחרים.

ד. רגע של עברית

רות אלמגור־רמון ערכה את הפינה היומית "רגע של עברית", כולל מחקר, כתיבה, עריכה והקלטה (עורכת הפינה ומפיקתה מטעם קול ישראל היא צילה אילן). סמדר כהן עורכת את הפינה למרשתת, וכך אפשר לשמוע את כל הפינות ששודרו וליהנות

מתמונות מלוות שסמדר מתאימה לתוכן השידור. את הפינות הגישו כותביהן (לאחר עבודת עריכה רבה), ואת הפתיחים מקליט בביתו "קריין הבית" הוותיק, גימלאי רשות השידור, מנחם פרי. אחדים מעובדי האקדמיה – מן המזכירות המדעית ומן המילון ההיסטורי – התארחו בפינות.

ה. תיאום וקשר עם רשתות השידור האחרות

רות אלמגור-רמון המשיכה בתיאום מדיניות הלשון עם יועצי הלשון ברשתות השידור האחרות – גלי צה"ל, תחנות הרדיו האזוריות, הרשות השנייה וערוץ 10 – והנחתה את פורום הלשון בהשתתפות כל היועצים.

ו. קשר עם מאזינים

יועצות הלשון השיבו על שאלות של מאזינים בטלפון, בדואר ובדואר האלקטרוני וכן על תלונות שהגיעו אל נציב תלונות הציבור של רשות השידור.

ז. השתתפות בתכניות רדיו

יועצות הלשון השתתפו בתכניות רדיו ששולבו בהן פינות בענייני לשון, כגון "הכול דיבורים", "נתיב עולמי", "מלווה מלכה" ויומני חדשות למיניהם, ובכמה תכניות ברשת א, ברשת מורשת וברשת ג.

ח. קשר עם האקדמיה ללשון העברית

יועצות הלשון עמדו בקשר יום-יומי עם המזכירות המדעית של האקדמיה והעלו שאלות שהתעוררו בלשון השידור לרדיו, וכן עדכנו את השדרים בהחלטות ובקביעות החדשות. רות אלמגור-רמון השתתפה בישיבות ועדת הדקדוק והוועדה למילים בשימוש כללי.

7. מדור המחשוב

א. תשתיות

נעשתה בדיקה מחודשת של מערכות המחשוב והמידע באקדמיה כדי להתאימן לצרכים המשתנים ולטכנולוגיות העדכניות.

שינוי הרשת הפנימית: האקדמיה עברה ממערכת "נובל" למערכת "אקטיב דיירקטורי" של מייקרוסופט. פעולה זו הייתה כרוכה בהעברת כל הנתונים לשרתים באוניברסיטה, בהגדרה מחדש של המשתמשים וההרשאות ובהתאמת תכנות העדכון. המדור עבר למערכת מתקדמת של גיבוי הנתונים והגנתם.

עובדי המדור השקיעו מאמץ בלימוד המערכת החדשה ובהכרתה. נוסף על כך נבנה אתר פנימי לצוות המדור לתיעוד הרשת (תחנות, משתמשים וציוד) ולייעול התחזוקה השוטפת. עובד המדור מטפל בתחזוקת התחנות ובשרוגן.

בתחילת התקופה נרכש שרת מרשתת חדש. בסופה נרכשו בעזרת תקציב "מורשת" שלושה שרתים שהופעלה עליהם מערכת וירטואליזציה. זאת אפשרה לאחד את תפקידיהם של השרתים הפיזיים הקודמים ובכך להעלות את רמת היציבות והשרידות של המערכות.

שינויים בגין שיפוצים: בתקופה הנדונה שופץ הבניין הראשי של האקדמיה ולמשך כשמונה חודשים צריך היה למצוא מקומות חלופיים לעובדים. מדור המחשוב היה אחראי לניתוק המערכות לפני השיפוץ, להעברת תחנות העבודה לתקופת הביניים ולחיבור התחנות בבניין המחודש. בבניין כן יהודה הורחבה מערכת התקשורת, תחנות העבודה של המזכירות המדעית הועברו למקלט ועובדי המדור לספרות העתיקה עברו לבניין לוי באוניברסיטה וחברו למאגרי האקדמיה. אנשי המדור דאגו לתחזוקה שוטפת של המערכות, והעבודה באקדמיה נמשכה כסדרה. בבניין המשופץ שודרגה מערכת התקשורת. מדור ההוצאה לאור עבר לאגף חדש, ויתר העובדים חזרו לחדרים משופצים, אבל המחשבים האישיים הישנים לא הוחלפו.

ב. אתר הבית

אחרי תקופת ההרצה של אתר הבית תמה האחריות של חברת "תבונה מילניום", והאתר עבר לאחריות מלאה של מדור המחשוב. האתר זוכה למספר מרשים של כניסות, וזמני התגובה שופרו. המדור קלט מומחה "שרפוינט" שעסק בתחזוקה ובהמשך הפיתוח. הושקע מאמץ להתאמת האתר לצפייה ברפדפנים שונים, ופותח רכיב חדש עבור המיזם "איך אומרים בעברית". פיתוח מיוחד הוא יישומון האקדמיה "החלופון", שזכה להצלחה רבה מיד עם פרסומו. בגלל השימוש הרווח בטלפונים ניידים נעשה מאמץ להתאים את תצוגת האתר גם לטלפונים, והמדורים 'שאלות ותשובות' ו'החלטות' כבר הותאמו. בשנת תשע"ד הוחלט להעביר את אתר האקדמיה למסדת "וורדפרס" ומדורי האתר

נבנים מחדש בהדרגה במסגרת זו. כך מתאפשרים שיפורים טכנולוגיים ותוכניים בחלקים מן האתר תוך שמירה על אחדות המראה ורציפות הגלישה.

ג. מאגר המונחים

נעשה תכנון מחדש של מבנה הנתונים של מאגר המונחים בהתאם למיפוי הצרכים העדכני, ונערכה הסבה ניסיונית למבנה הנתונים החדש בליווי המזכירות המדעית. הוחל בפיתוח תכנת עיון ועדכון במסגרת שרפוינט, אך בחורף תשע"ד הוחלט שמגבלות המסדת עולות על יתרונותיה במקרה זה, והמדור עבר לפתח את המערכת מן היסוד. מעת לעת עודכן אתר המונחים לציבור לאחר קליטת המונחים במזכירות המדעית.

ד. המילון ההיסטורי

עיקר המשאבים הופנו להמשך פיתוח אתר "מאגרים 3". הוטמע העיצוב לאתר החיצוני, והופעלה האפשרות לגלוש כמשתמשים רשומים לצד תמיכה בגולש האנונימי. עובדי המדור הצליחו לשפר את זמני התגובה בחיפוש צירופים, להרחיב את אפשרויות החיפוש בחתכים דקדוקיים ולהוסיף אפשרות לחיפוש כאשר הניקוד הוא חלקי. הם גם החלו לעסוק בשיפור התצוגה של סימני ההתקנה (סימני תצוגה ברורים וסטנדרטיים יותר). באמצע תשע"ד עלתה למרשתת גרסת הרצה של האתר, ונפסקה הרשמת מנויים לאתר המילון ההיסטורי הישן (הספרות העתיקה).

במקביל פותח באתר הפנימי ספר המקורות: נוספו אפשרויות עריכה, בוצעו בדיקות, תוקנו תיקונים גורפים ושולב ספר המקורות הנפרד של ימי הביניים. באתר הפנימי מתאפשרת גם קליטת טקסטים חדשים מקובצי "וורד"; היישום בשלב הזה הותאם לחיבורים מן הספרות החדשה.

בסוף 2013 החל מדור המחשוב בפיתוח תכנת עדכון למאגרים העתידה להחליף את "היסמאג". השורשים, הערכים ורשימת החיבורים והמשתמשים הוסבו למבנה שרפוינט כדי לבדוק שילוב של ניהול רשימות שונות בעבודת המילון ההיסטורי. נבנתה תכנה לעדכון הוראות רישום הערך במבנה נתונים חדש.

חלק בלתי נפרד מן המשימות של עובדי המדור הוא היענות לבקשות שוטפות לשליפת חתכים ולביצוע תיקונים גורפים במאגר.

ה. שירותי מחשוב לעובדים

הוכנסה מערכת דואר אלקטרוני ארגוני (אופיס 365) לכל עובדי האקדמיה. נעשה אפיון ראשון לניהול ממוחשב של נתוני כוח האדם, ונבנה יישום במסגרת שרפוינט שעונה על חלק מהצרכים וכולל העברת נתונים שוטפת ממל"מ. נתוני קטלוג הספרייה הועברו מן התכנה הישנה של "ספרת" אל האתר הפנימי בשרפוינט כדי לאפשר עיון בקטלוג מכל עמדה.

8. מדור ההוצאה לאור ופרסומי האקדמיה

בשנים תשע"א–תשע"ד יצאו לאור בהוצאת האקדמיה ללשון העברית הפרסומים האלה:

א. פרסומים קבועים

- לשוננו: כרכים עג–עו, תשע"א–תשע"ד
- העברית: כרכים נח–סב, חוברת א–ב, תשע"א–תשע"ד
- אקדם: גיליונות 42–51, תשע"א–תשע"ד; למד לשונך – דפים 85–104 (כלולים באקדם)
- זיכרונות האקדמיה: כרך נ–נג (לשנים התשס"ג–התשס"ו)

ב. סדרות

בסדרה "אסופות ומבואות בלשון"

- כרך יב: פרקי עיון בעברית החדשה ובעשייה בה, משה בר-אשר, תשע"ב
- כרך יג: בראשית היה השפה, עוזי אורנן, תשע"ג
- כרך יד: מחקרים בעברית החדשה ובמקורותיה, בעריכת עוזי אורנן, תשע"ד
- כרך טו: התפתחויות בלשון ימינו, נמרוד שתיל, תשע"ד
- כרך טז: מחקרי לשון ומינוח בספרות התלמודית, שמא יהודה פרידמן, תשע"ד

בסדרה "מקורות ומחקרים"

- כרך יא: שמות מקומות קדומים בארץ ישראל: השתמרותם וגלגוליהם, יואל אליצור, מהדורה שנייה (בשיתוף יד יצחק בן-צבי), תשע"ב
- כרך יב: כתאב אלנתף: פירושו הדקדוקי של ר' יהודה חיוג' לספרי נביאים בעיבוד עלי בן סלימן – מבוא, מהדורה ותרגום מוערים, אהרן ממן ואפרים בן-פורת, תשע"ב
- כרך יג: לתולדות הבלשנות העברית בימי הביניים: האסכולה האנדלוסית, אילן אלדר, תשע"ד

ג. פרסומים אחרים

- דף איגרת לתלמיד, איגרות 1–32, רונית גדיש ותמר כץ (לאתר האקדמיה) תשע"א [האיגרות יצאו לאור גם בספר "מתגלגלים עם המילים"]
- מתגלגלים עם המילים, רונית גדיש ותמר כץ, תשע"א
- מילון כיס: 100 מילים – מאה של מילים בעברית: תרע"ב–תשע"ב, בשיתוף רשות הטבע והגנים, תשע"א

- מילון למונחי תחבורה יבשתית, תשע"ב
- מילון היין, תשע"ב
- קטלוג 2012, תשע"ב
- דף מילת החודש, דפים 1–20, תמר כץ ורונית גדיש (לאחר האקדמיה), תשע"ב–תשע"ד
- החלטות האקדמיה בדקדוק (מהדורה שלישית), בעריכת רונית גדיש ודורון יעקב, תשע"ד

ד. הדפסות חוזרות

- המסורה למקרא, ישראל ייבין (סדרת אסופות ומבואות בלשון, כרך ג, תשס"ג), תשע"א
- קובץ לשנת הלשון (לשוננו לעם מ–מא, תש"ן), תשע"א
- תורת ההגה והצורות של לשון המקרא, יהושע בלאו (תש"ע), תשע"א, תשע"ג
- חוברת מיוחדת: חוברת כללי הפיסוק וכללי הכתיב חסר הניקוד (תשס"ב), תשע"א, תשע"ב, תשע"ג, תשע"ד
- חוברת מיוחדת: חוברת כללי התעתיק, העברית, כרך ס, א–ב (תשע"ב), תשע"ג
- העברית שבפי יהודי תימן, שלמה מורג (תשכ"ג), תשע"ג

ה. עבודות לגורמי חוץ

- מחקרים בלשון, כרך יג, תשע"א
- ספר זיכרון למוריה ליבזון: מחקרים במדעי היהדות, אהרן ממזן ורבקה בליבוים (עורכים), הוצאת האוניברסיטה העברית בירושלים, תשע"א
- משה בר-אשר, לשונות ראשונים: מחקרי לשון במקרא, במגילות ים המלח ובארמית, הוצאת מאגנס, ירושלים תשע"ב
- ספר ייל, 2 כרכים: כרך 1: *Studies in the History and Culture of North African Jewry: Proceedings of the Symposium at Yale University, April 20, 2010*, Moshe Bar-Asher and Steven D. Fraade (eds.); כרך 2: מחקרים בתרבותם של יהודי צפון אפריקה: תעודות מוהדרות ומפורשות, משה בר-אשר וסטיבן פראד (עורכים), הוצאת ייל בשיתוף האוניברסיטה העברית בירושלים, תשע"א
- מגילות, כרך י, תשע"ד
- מסורות, כרך טז–יז, תשע"ד

9. העבודות לשיקום בית האקדמיה

באמצע שנת 2010 החלה האקדמיה לטפל בשיקום הבניין הראשי שלה בגבעת רם. כחמישים שנה לאחר חנוכתו באייר תשי"ט (1959) הועם מאוד זוהרו של הבניין שהוקם להיות "מעון וסמל ללשונו ולרוחו של ישראל עם הנצח" ושהיה מהמבנים הראשונים שהוקמו בקריית האוניברסיטה בגבעת רם.

הבניין נבנה בשעתו בשטח שהקצו לאקדמיה האוניברסיטה העברית ונשיאה פרופ' בנימין מזר, ובתרומת שמחה-זאב ומלכה זאלצמאן מניו-יורק. התכנון הופקד בידי האדריכלים אהרן קשטן ולאה אטיאס, והביצוע בידי חברת רסקו. לימים הוכרז הבניין מבנה לשימור המייצג את האדריכלות הישראלית המודרנית של שנות החמישים והשישים. מעת לעת פוקדים את המבנה אדריכלים כדי להתרשם מתכנונו ומעיצובו המיוחדים.

שיקום המבנה הוותיק ושיפוצו מן היסוד היו הכרח שהזמן גרם. המטרה הייתה להתאים את המבנה על כל מערכותיו לצורכי האקדמיה המתחדשים ומשתנים ולהוסיף שטחי עבודה לעובדים – הכול תוך שמירה קפדנית על ייחודו האדריכלי של המבנה ועל אופיו המקורי. בשל מגבלת תקציב לא שוקם בשלב זה אולם המליאה.

תכנית השיקום והשיפוץ הביאה בחשבון את כללי הנגישות והבטיחות החלים על מוסדות ציבור, והיא כללה את המרכיבים העיקריים האלה:

במעטפת הבניין ובחצר:

- הנמכת החצר הפנימית של הבניין באמצעות חציבה בסלע עד ליצירת מפלס אחד עם אולם המליאה ויצירת רחבה מרוצפת שתוכל לשמש להתכנסויות;
- הגדלת החלונות הפונים לחצר ופתיחת פתח כניסה לחלל העבודה החדש בקומת המסד (המרתף) תוך השלמת אבני הבניין בהתאמה לאבנים המקוריות;
- בניית כבש המוביל ממבואת האקדמיה לרחבה שבחצר (לאחר הנמכת החצר הפנימית);
- פעירת שתי כניסות חדשות במפלס של חדרי העבודה;
- החלפת חלונות הברזל בחלונות אלומיניום תוך שמירה על העיצוב המקורי;
- גינון החצר הפנימית.

בפנים הבניין:

- התאמת קומת המרתף ששימשה מחסן ספרים וכתבי-עת לחלל עבודה שתוכנן לשמש את ההוצאה לאור. לצורך זה הונמכה רצפת המרתף ובוטל חדר ההסקה;
- ביצוע עבודות העץ (דלתות, ספריות וארונות אחסון בחדרים ובמסדרון, ארונות מטבח);
- התקנת מערכות חדשות של תקשורת וטלפוניה בתשתית אחודה, מיוזג אוויר (במקום ההסקה), חשמל, גילוי אש ואזעקה;
- התקנת תאורה מתאימה בחדרי העבודה ובמסדרונות;
- חלוקה מחדש של חדרי העבודה והתאמת ריהוט חדש לחלק מהחדרים;

- שינוי במיקום ובחללים של המטבח והשירותים;
- החלפה או חידוש של הריצוף.

מטבע הדברים לקראת ביצוע העבודות היה צורך לפנות את המבנה מכל תכולתו, למצוא פתרונות לאחסון הספרים והריהוט ולהכשיר מקומות עבודה חלופיים לעובדים. במהלך העבודות שימש אולם המליאה מקום האחסון של ספריית האקדמיה ושל הריהוט. נשיא האקדמיה ועובדי המנהל הצטופפו עם עמיתיהם בחדרי העבודה בכניין בן-יהודה, והמקלט הוסב לשמש חלל עבודה של המזכירות המדעית. מקצת עובדי המילון ההיסטורי שוכנו במשרדים של האוניברסיטה העברית ששכרה האקדמיה לתקופת העבודות.

המהלכים לקראת הפינוי וכן ההתארגנות במבנה המחודש בתום העבודות הביאו לאקדמיה תועלת רבה בהשלטת סדר בניירות, בעוקדנים (קלסרים), בכתבי העת ובספרים שהצטברו ונערמו במחסנים, במסדרונות ובחדרי העבודה במשך שנים ארוכות.

הפעולות העיקריות שנעשו:

- מוינו הספרים וכתבי העת בהוצאת האקדמיה שנאגרו במחסן – מהם שנשלחו לגריסה, מהם שפנו לאחסון מחוץ לאקדמיה (בחברת "הארכיברים"). רוב פרסומי ההוצאה לאור יישמרו מחוץ לאקדמיה גם להבא בשל המחסור בשטחי אחסון.
- מוינו חומרי המזכירות המדעית שנאספו בעוקדנים והוחזקו בחדרי העבודה; חומר רב מהם הועבר למשמרת בארכיון האקדמיה.
- מכלי ארכיון האקדמיה פונו לאחסון מחוץ לאקדמיה. הם הושבו לאקדמיה בתום העבודות ואוחסנו בחלל שהוכשר לשמש את הארכיון.
- מוינו מאות קופסאות הקרטון שנשמרו במסדרונות האקדמיה ובמחסניה ובהן אוסף של תצלומי כתבי-יד וכן הדפים (פלטי המחשב) ששימשו בעבר את עובדי מפעל המילון. תצלומי כתבי-היד נאספו ונשמרו; דפי מפעל המילון – ההדפסות של ההתקנות והעדכונים נשלחו לגריסה, ואילו הדפים המקוריים של רישום הערכים עם הערות בכתב יד נשלחו לסריקה ולאחסון זמני מחוץ לאקדמיה (עד שתתברר השימושיות של הקבצים הסרוקים). לאחר זמן התברר כי הסריקה שיפרה את הנגישות של עובדי המילון לחומרים אלו.
- ספריית האקדמיה אוחסנה בתקופת העבודות באולם המליאה. בתום העבודות הוחל בתהליך של מיון הספרים: הוצאת הספרים שאין לאקדמיה צורך בהם והשבת שאר הספרים למקומם החדש בארונות הספרים.

הצוות המקצועי של המיזם: שרית קפר, תפנית-וינד בע"מ (עד מארס 2012); שרון אברמסון, אדריכלית המיזם; ורד סינגר, אדריכלית הנוף; הקבלן אסף גולן, חברה לבניין בע"מ. סגן ראש עיריית ירושלים ומחזיק תיק התכנון והבנייה קובי כחלון ועוזרו דודו עוזיאל סייעו לאקדמיה לקדם את המיזם. מחלקת שימור מבנים בעירייה אישרה את התכניות האדריכליות.

עבודות השיקום והשיפוץ החלו בפברואר והסתיימו באוקטובר 2012. מתיחת הפנים שנעשתה למבנה החזירה לו את מראהו הראשוני ושיפרה את תנאי העבודה בו ואת שימושיו כמקום התכנסות לקהל. המבנה המשופר והחצר הפנימית שלו הותאמו ככל האפשר לשרת את האקדמיה גם בשנים הבאות, עד למעבר המתכונן למנווה האקדמיה ללשון העברית.

תקציב פיתוח 2012: שיקום מבנה האקדמיה

נמסר כהודעה למליאה בישיבה שכט (י' בשבט תשע"ג, 21 בינואר 2013)

מקורות

סה"כ	הוספה	ביצוע בפועל	תקציב	הסעיף	
801,199	0	801,199	801,199	יתרה שייעדה המליאה לשיקום	1
1,200,000	0	1,200,000	1,200,000	תקציב שאישר משרד התרבות והספורט	2
292,318	0	292,318	292,318	ניצול יתרת קרן וילנסקי	3
100,000	0	100,000	100,000	יתרה מהתחייבות שיועדה לתשלום ארנונה	4
400,000	0	400,000	400,000	הלוואה: ניצול זמני של כספי פיקדון בקרנות	5
800,000	0	800,000	800,000	הלוואה מאגודת שוחרי האקדמיה	6
92,439	175,000	-82,561	99,483	סכומים שהועברו מהתקציב השוטף	7
1,200,000	0	1,200,000	1,200,000	תוספת שאישר סגן שר האוצר	8
4,885,956	175,000	4,710,956	4,893,000	סה"כ מקורות	9
193,914		193,914		חריגה (סעיפים שלא תוקצבו)	10
5,079,870	175,000	4,904,870	4,893,000	סה"כ	11

שימושים

ביצוע לעומת תקציב	סה"כ	הוספה	ביצוע בפועל	תקציב	הסעיף	
-163,472	720,528		720,528	884,000	הוצאות תכנון (בנייה, שרברבות, חשמל, מיזוג), אדריכלות, פיקוח	1
	3,316,000		3,316,000	3,316,000	עלויות קבלן (על פי הסכם, בלי שינויים, כולל מע"מ)	2
-163,472	4,036,528		4,036,528	4,200,000	סה"כ התקציב שאושר במליאה שכט (21.11.11)	3 (1+2)

ביצוע לעומת תקציב	סה"כ	הוספה	ביצוע בפועל	תקציב	הסעיף	
15,000	305,000		305,000	290,000	החלפת חלונות	4
-77,097	82,903		82,903	160,000	ריהוט	5
218,525	461,525	175,000	286,525	243,000	שינויים (בלתי צפויים מראש)	6
156,428	849,428	175,000	674,428	693,000	סה"כ תוספות שאושרו בהנהלה (1 באוגוסט 2012)	7 (4+5+6)
-7,044	4,885,956	175,000	4,710,956	4,893,000	סה"כ שימושים	8 (7+3)
193,914	193,914		193,914		תשלום עבור תקשורת, העתקת מרכייה, הובלות	9
186,870	5,079,870	175,000	4,904,870	4,893,000	סה"כ שימושים	10

10. סקירה על קידום הקמת מנה האקדמיה ללשון העברית

א. דברי פתיחה

בשנת תשי"ט (1959) נחנך בגבעת רם בירושלים בית האקדמיה ללשון העברית על שם שמחה זאב ומלכה זאלצמאן. בעשרות שנות פעילותה בבית הזה ביססה האקדמיה את מעמדה כמכון הלאומי לחקר הלשון העברית, והמשיכה את דרכו של ועד הלשון בתחומי תקנת הלשון והעמדת מינוח מקצועי עברי.

בראשית שנות האלפיים ובעשור השביעי לייסוד האקדמיה היא החלה להציב אתגרים חדשים בקידום מפעליה ובפיתוחם, בהנגשתם לציבור וביזום מפעלים חדשים, והתגבר הצורך להיערך להגשתם. על רקע זה החליטה האקדמיה להקים בית חדש ומודרני שיהלום את מעמדה הלאומי-ממלכתי ויאפשר לה להרחיב את פעילותה במחקר ולקיים פעילות ענפה גם בתחום התרבותי-הציבורי.

ואמנם בשנת תש"ע (2009) – במלאות 120 שנה לייסוד ועד הלשון – החלה האקדמיה להוציא מן הכוח אל הפועל את יזמתה להקים את בית האקדמיה החדש שיהיה מרכז מדעי ותרבותי ללשון העברית. מן הבית הזה תוכל האקדמיה למלא את שליחותה במלוא היקפה ולפתוח את שעריה ואת שערי העברית לקהל גדול מן הארץ ומחוץ לה ולסלול את הדרך למפגש חדשני וחוייתי עם שפתנו.

בכסלו תשע"ג (נובמבר 2012) אימצה ממשלת ישראל בראשות בנימין נתניהו את היזמה הזאת והחליטה לקדם הקמה של משכן חדש ללשון העברית, ובו בין השאר יוקם מוזאון העברית. בדברי ההסבר להחלטת הממשלה נאמר כך:

תחייתה של הלשון העברית כשפת דיבור היא אחד ההישגים הבולטים בתחיית עם ישראל בארצו ויסוד מרכזי בהבטחת קיומו הלאומי. הממשלה רואה חשיבות לאומית בשימורה, בהתפתחותה, במחקרה ובשגשוגה של הלשון העברית, בהיותה רכיב מהותי ומרכזי בזהות הלאומית והתרבותית של ישראל.

מתוך הכרה בחשיבות הלשון העברית לקיומה של המורשת היהודית, המפעל הציוני ותקומת ישראל וכדי להעצים את פעילותה של האקדמיה ללשון העברית, האמונה על פי חוק על הנחלתה של הלשון העברית לציבור וטיפוחה, מחליטה הממשלה לקדם הקמת המשכן ללשון העברית בירושלים, שיאחד תחת קורת גג אחת את המוזאון ללשון העברית ואת בית האקדמיה ללשון העברית.

המוזאון ללשון העברית יהיה אבן שואבת למבקרים מהארץ ומחוצה לה לרבות תלמידי מערכת החינוך הישראלית ויגולל את הסיפור המופלא של התפתחות הלשון העברית לאורך 3000 שנות היסטוריה יהודית. המוזאון ידגיש את תרומת הלשון העברית להקמת בית יהודי בארץ ישראל וליצירת מכנה משותף שאפשר את היווצרותה של החברה הישראלית.

[מתוך דברי ההסבר להחלטה 5234 מיום ד' בכסלו תשע"ג, 18 בנובמבר 2012]

הממשלה בהחלטתה העמידה תקציב לפעולות תכנון ראשונות וקבעה כי תוקם ועדת היגוי לקידום הקמת המנה בראשות נשיא האקדמיה ללשון העברית ובהשתתפות נציגים של כמה משרדי ממשלה וגופים נוספים.

ב. יעדי האקדמיה והקמת יחידות פעילות חדשות

האקדמיה הציבה לעצמה כמה יעדים עיקריים: להרחיב את פעילותה המדעית, להביא בשעריה קהלים חדשים ולהעמיד את אוצרותיה לרשות הציבור. הגשמת היעדים האלה מחייבת סביבת עבודה ופעילות מודרנית, כלומר היא מחייבת הקמת בית חדש בעל מתקנים הולמים שישרת הן את עובדי האקדמיה הן את אורחי הבית ויאפשר לקיים פעילות מקצועית וציבורית ענפה שתענה על צרכי החוקרים ועל צרכי הקהל הרחב המתעניין בעברית ובתרבות העברית.

ואכן, על פי התכנית יכונסו במנווה תחת קורת גג אחת כל יחידות האקדמיה ומפעליה במחקר ובהכוננת הלשון. נוסף עליהם תכונן האקדמיה מפעלים חדשים ותרחיב מפעלים קיימים:

- **מכוני מחקר חדשים:** המכונים החדשים והוותיקים יעסקו בכינוס הספרות העברית לדורותיה, בתיעוד העברית הישראלית, בכתיבת ערכי המילון ההיסטורי, בחקר המילונאות העברית ובחקר תחיית הלשון. המכונים יקיימו קשרי מדע עם חוקרים ומוסדות בארץ ובחוץ לארץ.

- **מוזאון העברית:** המוזאון החדש – ראשון מסוגו – יעניק למבקריו חוויה ויעשיר את הידע. הוא עתיד להיות מוקד משיכה למבקרים מהארץ ומחוץ לארץ. המוזאון יציג בתצוגה חזותית, צלילית וחזויית את השפה על היבטיה האוניברסליים ויספר את סיפורה של העברית לאורך שלושת אלפים שנותיה ואת סיפור תחייתה בעת החדשה. תצוגת הקבע במוזאון תהיה מגוונת באמצעי התצוגה וההדרכה ותעשה שימוש בטכנולוגיות עדכניות של קול, תמונה ומגע. היא תותאם לקהל מבקרים רחב. התצוגות המתחלפות יוכלו לפנות מדי פעם לפלח קהל מוגדר.

- **מרכז למידה ותרבות:** המרכז יקיים פעילויות לימודיות ותרבותיות הקשורות לשפה ולספרות העברית ובהן השתלמויות, כינוסים וימי עיון; מהם שיפנו לשגרירי התרבות הלשונית (אנשי חינוך, עורכים, סופרים, מתרגמים וחוקרים) ומהם שיפנו לקהל הרחב. כן יתקיימו אירועי תרבות מגוונים, ובכללם אירועים ממלכתיים (כגון יום הלשון העברית וטקסי הענקת פרסים).

- **מרכז מידע מקוון לעברית:** אתר האקדמיה במרשתת יהיה מרכז המידע הגדול והמוסמך ללשון העברית ויוצגו בו כל המידע שהולך ונצבר בין כותלי האקדמיה: מידע דקדוקי, מילוני, תקני, היסטורי וביבליוגרפי הקשור למילה העברית, נושאים וסוגיות בלשון העברית וכן מאגרי היצירה העברית לדורותיה.

קבוצות המבקרים במנווה יוכלו ליהנות מיום פעילות מלא שישלב לימוד וחוויה. למשל, ביקור במוזאון לצד השתלמות או יום עיון; צפייה במיצג אור-קולי לצד ביקור במוזאון.

במנווה ימשיכו לפעול יחידת ההוצאה לאור של האקדמיה, הספרייה והארכיון ויחידת המחשוב ומערכות המידע. יחידות המטה יורחבו כדי לתת שירות למכלול הפעילויות

שיהיו במנווה וליחידות המטה (ההנהלה, מחלקת הכספים, משאבי אנוש, תפעול ותחזוקה, דוברות וקשרי חוץ).

ג. קהל היעד

יעד מרכזי בהקמת המנווה הוא כאמור חיזוק הקשר עם הציבור ופתיחת שערי האקדמיה לקהלים חדשים. לפעילויות במנווה הוגדרו הקהלים האלה: תלמידים, סטודנטים ומורים, חיילי צה"ל, תיירות נכנסת, תיירות פנים, מבקרים יחידים ומשפחות. ההערכה היא כי המנווה ישאב את עיקר מבקריו מקבוצות מאורגנות. פוטנציאל המבקרים במוזאון החדש ובמרכז הלמידה והתרבות נבחן במסגרת הכנת מפרט התכנון למנווה, ועל פי תוצאות הבחינה הזאת הציבה האקדמיה יעד של 250,000 מבקרים בשנה.

ד. הפעולות לקידום הקמת המנווה

בשנים 2013 ו-2014 התמקדו פעולות האקדמיה לקידום הקמת המנווה בתחומים האלה:

1. הכנה ואישור של מפרט התכנון (הפרוגרמה) למנווה
2. המגרש להקמת המנווה
3. הכנת מפרט תכנון למוזאון העברית
4. סקר על מוזאונים לשפה בעולם
5. היערכות האקדמיה לגיוס כספים

1. מפרט התכנון (הפרוגרמה)

מפרט התכנון מגדיר את הפעילויות הקיימות באקדמיה ואת הפעילויות החדשות שיהיו במנווה, את אומדן השטח של כל פעילות ואת הזיקות ביניהן ומציג אומדן של תקציב המיזם. מפרט התכנון נדון ואושר במנהלת האקדמיה ובוועדת ההיגוי של המיזם, והוא ישמש בסיס לבחירת המגרש בקריית הלאום ולתכנון האדריכלי של המנווה. למפרט התכנון מצורף נספח העוסק בבחינת פוטנציאל המבקרים במנווה. האקדמיה וחברת "אביב" הכינו את המפרט בליווי הרשות לפיתוח ירושלים (תמוז תשע"ד, יולי 2014, מהדורה מעודכנת). השטחים הנדרשים ואפיונם:

	שטח נטו במ"ר	שטח כרוטו במ"ר	
שטחים ציבוריים	2,763	3,973	44%
שטחים משותפים	1,243	1,917	21%
שטחים לעובדים	1,722	3,100	35%
סך הכול	5,728	8,990	

שטחים ציבוריים לשימוש המבקרים (מבואה, חלל התכנסות לקבוצות, מוזאון, חנות);

שטחים משותפים לשימוש חברי המליאה, מבקרים ועובדים (אולם המליאה וטרקלין, אודיטוריום, כיתות לימוד, מזנון, בית כנסת);
שטחים לעובדים ליחידות המחקר, המטה והתמך (יחידות מטה ותמך, הכוונת הלשון, ספרייה וארכיון, מכוני המחקר).

אומדן תקציב המיזם:

התקציב הנדרש להקמת המנווה עומד על 153 מיליון ש"ח (אומדן ראשוני), לא כולל חניות ופיתוח השטח החיצוני. המקורות לסכום הזה הם: גיוס כספים מתורמים, מקרנות ומגופים חוץ ממשלתיים, וכן ממכירת מבני האקדמיה בגבעת רם (באחריות האקדמיה); תקציב רב-שנתי בחלוקה לשבעת משרדי הממשלה השותפים למיזם (באחריות הממשלה); השתתפות עיריית ירושלים וההסתדרות הציונית העולמית.

2. המגרש להקמת המנווה

איתור המגרש להקמת המנווה והקצאתו הם תנאי בסיסי להתקדמות המיזם, ועל כן האקדמיה פעלה בכיוון הזה. התקיימו פגישות ובידורים בנושא המגרש עם כל הגורמים הקשורים לעניין: רשות מקרקעי ישראל, עיריית ירושלים, משרד האוצר והרשות לפיתוח ירושלים.

לאורך זמן נבחנו כמה חלופות בעיר, ובסופו של דבר נותרו על הפרק שתי חלופות בקריית האום: (א) מגרש השצ"פ (שטח ציבורי פתוח) בקטע המזרחי של שדרות רופין, בסמוך למוסדות שלטון ומוסדות תרבות חשובים; (ב) המגרש הסמוך לבניין הג'וינט (מגרש 40).

האקדמיה העדיפה את מגרש השצ"פ בגלל קרבתו למוסדות לאומיים וממלכתיים שהאקדמיה נמנית עמם ובגלל מקומו המרכזי על פי תכנית הפיתוח של האזור כולו, המבטיחה תנועת מבקרים ערה בעתיד.

בהנחיית ראש העיר מר ניר ברקת ומהנדס העיר מר שלמה אשכול בחן האדריכל איתן קימל את ההיתכנות של הקמת המנווה בשתי החלופות על פי הפרוגרמה שהכינה האקדמיה. הבדיקה העלתה כי מגרש 40 אינו עונה על צורכי האקדמיה וכי נדרש מגרש גדול יותר.

הטיפול באיתור ובהקצאה לא הסתיים בשנת תשע"ד.

3. הכנת מפרט תכנון למוזאון העברית

מוזאון העברית יהיה יחידה מרכזית במנווה האקדמיה. הקמתו היא אתגר גדול – הן מצד מהותו של מוזאון במאה העשרים ואחת בכלל הן מצד מהותו של מוזאון לשפה בפרט. השאלות הרבות על אופיו ודמותו של המוזאון צריכות להתגבש לכלל פרוגרמה מוזאית. גיבושה של פרוגרמה הולמת למוזאון העברית היא תנאי להקמת מוזאון מושך ומעורר עניין, ולצורך זה הקימה האקדמיה שלושה גופי עבודה שיפעלו בשיתוף פעולה.

- ועדת פרוגרמה: תפקידה ללוות את תהליך הכנת מפרט התכנון. חבריה: משה בר-אשר (נשיא האקדמיה) יגאל צלמונה (אוצר בכיר, מבקר והיסטוריון אמנות) רנה סיוון (מוזאולוגית, אוצרת בכירה ויועצת למוזאונים) עדנה מושנזון (אוצרת בכירה) אבנר הולצמן (פרופ' לספרות עברית ולתולדות האמנות, חבר האקדמיה), עידית עמיחי

מנהלת תחום המוזאונים והאמנות הפלסטית במשרד התרבות), ליאורה בארי (אדריכלית וחברה בצוות "תכנית מורשת" במשרד ראש הממשלה) ונציגי האקדמיה: טלי בן-יהודה (מנכ"לית האקדמיה) וישי עמרמי (מנהל המיזם להקמת המנווה). בשנת תשע"ד התכנסה הוועדה לישיבה אחת (ביום ג' בתמוז תשע"ד, 2 ביולי 2014).

- צוות התוכן: תפקידו להעמיד את הידע המקצועי-הלשוני לרשות אנשי הצוות הרעיוני-מוזאלי. חבריו הם סגן נשיא האקדמיה אהרון ממן וחברי האקדמיה יוחנן ברויאר ושלמה נאה. הצוות ניסח נייר עמדה על תוכני המוזאון, והוא שותף להמשך התהליך.
- הצוות הרעיוני-מוזאלי: תפקידו לבחון בחינה מקצועית וביקורתית מכלול היבטים הנוגעים לתכנית המוזאון: הן היבטים הנוגעים לתפיסה ולעקרונות שיעמדו ביסוד המוזאון הן היבטים הנוגעים לקהל היעד ולאופי המוזאון מצד התוכן והעיצוב – תוך התחשבות בשאר מרכיבי מנווה האקדמיה ובסביבה הפיזית שבה יוקם המוזאון.

הצוות הורכב מאנשי מקצוע מתחום המוזאונים ומנציגי האקדמיה. חברי הצוות מקרב אנשי המקצוע: תמר מנור-פרידמן (מרכזות הצוות; אוצרת בכירה), פרופ' חנן דה לנגה (מעצב ומרצה באקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל); רנה סיוון (מוזאולוגית, אוצרת בכירה ויועצת למוזאונים); נציגי האקדמיה ללשון העברית בצוות: טלי בן-יהודה, דורית לרר וישי עמרמי.

4. סקר על מוזאונים לשפות בעולם

התכנית להקמת מוזאון העברית הביאה את האקדמיה להתחקות על מוזאונים לשפות בעולם ולסקור את הממצאים. הסקירה העלתה כי מוזאונים לשפות צצו ועלו בעשור האחרון, וכי אפשר לחלקם לשלוש קבוצות עיקריות: (א) מוזאונים למושג "שפה" ולמגוון לשוני; (ב) מוזאונים לשפות מיעוט ולשפות במאבק; (ג) מוזאונים לשפה הלאומית. מטרותיהם ותוכניהם נעים על הציר שבין האוניברסלי ובין המקומי ועל הציר שבין הבלשני ובין התרבותי. בסקירה בולטים האופי ההידורי של התצוגות, השימוש בטכנולוגיות שמע וחזוי (וידאו) והקמת אזורי למידה ותרבות לצד התצוגות. המניע להקמתם הוא אידאולוגי, וניכרת בהם תחושת השליחות בין שמדובר בקידום רב-לשוניות ובהפצת ידע בלשוני ובין שמדובר בטיפוח התרבות הלאומית. עוד עולה כי המוזאונים הגדולים הוקמו בתמיכה מלאה או חלקית של הממשל הראשי או המחוזי.

נסקרו כשישה-עשר מוזאונים פעילים (ועוד כמה יזמות להקמת מוזאונים); שבעה מהם מוזאונים לשפה לאומית: המוזאונים לפורטוגלית (בברזיל), להונגרית, לספרדית (שניים), בארגנטינה, לגרמנית (שניים) ולליטאית. אתם אפשר למנות את המוזאון לנוווגית החדשה, שהיא אחת משתי השפות הרשמיות במדינה.

מוזאון העברית של האקדמיה עתיד להצטרף אל הקבוצה הייחודית והלא-גדולה של מוזאונים לשפה בעולם, ובתוכם קבוצת המוזאונים לשפה הלאומית.

הסקירה משמשת חומר רקע נוסף בעבודת הצוותים להכנת מפרט התכנון למוזאון החדש (הסקירה התפרסמה בחוברת "סקירת מוזאונים לשפה בעולם: לקראת הכנת תכנית למוזאון העברית במנווה האקדמיה ללשון העברית, נובמבר 2014, עדכון – נובמבר 2015).

5. היערכות האקדמיה לגיוס כספים למיזם

מימוש חזון הקמת מנווה האקדמיה ידרוש משאבים כספיים גדולים הן להקמה הן לתפעול ולתחזוקה. לצורך גיוס הכספים על האקדמיה להקים ולהפעיל מערך ארגוני ומקצועי ראוי. לצורך זה חתמה האקדמיה בשלב ראשון על הסכם עם חברה לייצור אסטרטגי, ניהול פרויקטים וגיוס כספים (ת.א.ר.א), בראשות עובד יחזקאל, מזכיר הממשלה לשעבר.

בשנת 2014, השנה הראשונה להסכם, פעלו האקדמיה ונציגי החברה להקמת התשתית הארגונית לגיוס כספים, והונחו היסודות להמשך העבודה. במסגרת זו הוכנו חומרים ראשוניים לשיווק המיזם, ובהם מצגת ועלון למנווה, סרטון תדמית קצר על האקדמיה ועלון שיווקי למרכז המבקרים. כמזן כן הוקם ביזמת מר יחזקאל פורום של מזכירי הממשלה לשעבר שמטרתו לעמוד לימין האקדמיה במגעים עם גורמי ממשל ותורמים, והוקם חוג ידידי האקדמיה בארץ בראשות רוני חזקיהו, יושב ראש הבנק הבינלאומי הראשון.

סקירה על אקדמיות ללשון בעולם

החברה יזמה והכינה סקירה על היקף פעילותן של חמש אקדמיות ללשון בעולם (הונגריה, דנמרק, פינלנד, צרפת וספרד). מטרת הסקירה הייתה ללמוד על מעמדם, תפקידן, פעילויותיהן ותקציביהן של האקדמיות האלה ולהשוותן למעמדה ולתקציבה של האקדמיה ללשון העברית בישראל. אשר לתקציב, הנתונים מלמדים על פער של כשישה מיליון ₪ בין התקציב הציבורי של האקדמיה ללשון העברית ובין התקציב הממוצע של האקדמיות שנסקרו (סקירת היקף פעילותן של אקדמיה ללשון בעולם ביחס לאקדמיה ללשון העברית, טיוטה ראשונה, ת.א.ר.א, אוקטובר 2014).

ה. גופי הניהול של המיזם

1. מנהלת ההקמה

הפעילות השוטפת לקידום הקמת המנווה, ובכלל זה הקשר עם הגורמים הנוגעים בדבר בממשלה, בעיריית ירושלים, ברשות לפיתוח ירושלים ובגופים אחרים וכן הפעלת ועדת ההיגוי, נתונה בידי חברי מנהלת ההקמה של המיזם, המתכנסים דרך קבע לדיונים ומניעים את המהלכים לפי תכנית העבודה שנקבעה ולפי הצורך. חברי מנהלת ההקמה מדווחים לחברי מנהלת האקדמיה על הפעילות המתוכננת ומביאים לאישורם את הצעת התקציב ואת תכנית העבודה השנתית של המיזם. חברי מנהלת ההקמה: משה בר-אשר (נשיא האקדמיה); טלי בן-יהודה (מנכ"לית האקדמיה), צילה חיון (יועצת למיזם, תשע"ג-תשע"ד); דורית לרר (סגנית המנכ"לית, שלהי תשע"ד); ישי עמרמי (מנהל המיזם, אמצע תשע"ג ואילך).

2. ועדת ההיגוי הבין-משרדית

ועדת ההיגוי של המיזם הוקמה כאמור בהחלטת הממשלה כדי ללוות את המיזם. בראשה עומד נשיא האקדמיה, וחברים בה נציגים של שבעה משרדי ממשלה: משרד ראש הממשלה ומשרדי התרבות והספורט, האוצר, החינוך, התיירות, הבינוי, ירושלים

והתפוצות. כן חברים בה נציגים של עיריית ירושלים, הרשות לפיתוח ירושלים (הרל"י), רשות מקרקעי ישראל (רמ"י) וההסתדרות הציונית העולמית. חברי הוועדה (עד סוף שנת תשע"ד): משה בר-אשר (יו"ר; נשיא האקדמיה); אבי אבולוב או נטלי רוז (המשרד לירושלים והתפוצות); ירון ארגז או מרב פלג (משרד התיירות); אריאל יוצר או איתי טמקין (משרד האוצר); ליאורה זיידמן (משרד הבינוי והשיכון); ענת ישראל (רמ"י); עופר מנור (אדריכל העיר, עיריית ירושלים); רמה מנור או שושי סגל (משרד החינוך); עידית עמיחי (מנהלת תחום מוזאונים ואמנות פלסטית, משרד התרבות והספורט); ראובן פינסקי (ראש תכנית מורשת, משרד ראש הממשלה); משה פרייזלר (ההסתדרות הציונית העולמית); ענת צור (הרל"י). לשיבות הוועדה מוזמנים חברי האקדמיה, חברי מנהלת ההקמה של המיזם ולפי הצורך בעלי תפקידים בממשל, בעיריית ירושלים ומוזמנים אחרים. בשנים 2013 ו-2014 התכנסה הוועדה לשלוש ישיבות בבית האקדמיה בגבעת רם: ביום כ"ה בתמוז תשע"ג (3 ביולי 2013), ביום כ"ה בשבט תשע"ד (26 בינואר 2014) בהשתתפות מנכ"לית משרד התרבות והספורט גב' אורלי פרומן; ביום ט' בתמוז תשע"ד (7 ביולי 2014). ישיבות ועדת ההיגוי מוקלטות, ונכתב להן זיכרון דברים מפורט.

1. תקציב המיזם לשנים 2012–2014

- א. הממשלה: הממשלה הקצתה למיזם 500,000 ש"ח (200,000 ש"ח מהם מתכנית מורשת שבמשרד ראש הממשלה; ו-100,000 ש"ח מכל אחד ממשרדי התיירות, החינוך והתרבות והספורט).
- ב. אושרה תוספת של 300,000 ש"ח (150,000 ש"ח מתכנית מורשת ו-150,000 ש"ח ממשרד התרבות והספורט), וממנה הועברה בשנה זו מקדמה בסך 60,000 ש"ח. כל הסכום שהתקבל מהממשלה נוצל.
- ב. עיריית ירושלים: העירייה הקציבה למיזם בשנים 2013–2014 300,000 ש"ח. הקצבה זו הועברה לרשות לפיתוח ירושלים (בתיאום עם האקדמיה) להכנת הפרוגרמה למנווה ולטיפול באיתור ובהקצאה של המגרש המיועד להקמתו. עד סוף שנת 2014 נוצלו 155,000 ש"ח בלבד, ונותרה יתרה בסך 145,000 ש"ח.
- ג. ההסתדרות הציונית העולמית: הוקצו למיזם 400,000 ש"ח לשנים 2013–2014. סכום זה נוצל במלואו.
- ד. להלן פירוט ביצוע תקציב המיזם לשנים 2012–2014 (בש"ח כולל מע"מ)*:

הכנסות

מס'	המקור	שנת 2012–2013	שנת 2014	סך הכול
1	משרד התיירות	100,000		100,000
2	משרד החינוך	100,000		100,000
3	משרד התרבות והספורט	100,000	60,000	160,000
4	תכנית מורשת (משרד רה"מ)	200,000		200,000

מס'	המקור	שנת 2012–2013	שנת 2014	סך הכול
5	עיריית ירושלים (הרל"י)		154,986	154,986
6	ההסתדרות הציונית		400,000	400,000
7	סה"כ	500,000	614,986	1,114,986

הוצאות

מס'	סעיפי התקציב	שנת 2012–2013	שנת 2014	סך הכול
8	ניהול המיזם	141,600	169,920	311,520
9	הכנת הפרוגרמה והטיפול להקצאת המגרש	95,400	154,986	250,386
10	הכנת הפרוגרמה למוזאון	–	43,716	43,716
11	ייעוץ וגיוס כספים	158,360	162,910	321,270
12	כללי ובצ"מ (עד 10%)	34,839	41,754	76,593
13	תקורה / ריכוז קשרי חוץ	42,958	41,830	84,788
14	סה"כ	437,157	615,116	1,088,273
15	יתרה להעברה	26,843	-130	26,713

* מתוך הדוחות הכספיים המבוקרים של האקדמיה לשנת 2014.

ז. סיכום

לאחר החלטת הממשלה בשלהי שנת 2012 ומשהועמד תקציב ראשוני למיזם, החלה האקדמיה לפעול הלכה למעשה להגשמת חזונה להקמת מנווה האקדמיה. בשנתיים הראשונות לפעולתה עסקה האקדמיה ברוב התחומים שילוו את הפעילות לקידום המיזם גם בשנים הבאות הן בתחום הסטוטורי הן בתחום התוכן. האקדמיה גם העלתה את הנושא והציגה את צורכי המיזם לפני בעלי תפקידים בכירים בממשל, בעיריית ירושלים ובגופים ציבוריים אחרים, וכן החלה להביא את דבר המיזם, ייחודו וחיבתו ליריעת אנשים פרטיים בעלי חזון וממון בארץ ובהו"ל.

בשנת תשע"ה (2015) תתמקד האקדמיה בעניינים המרכזיים האלה: (א) המשך הטיפול בהקצאת המגרש; (ב) תקצוב המיזם לשנת 2015 ולשנים הבאות ממקורות ממשלתיים וממקורות עצמיים (תוך מאמץ לגיוס כספים מתורמים פרטיים ומקרנות); (ג) השלמת מסמך היסוד להקמת מוזאון העברית. עניינים נוספים שעל הפרק לשנתיים–שלוש הקרובות: קידום החלטת ממשלה נוספת בעניין הקצאת המגרש להקמת המנווה והיקף התקציב הרב-שנתי למיזם; בחירת אדריכל והתחלת תכנון המבנה; בחירת אוצר למוזאון העברית והכנת פרוגרמה למוזאון; הקמת מועצה ציבורית בין-לאומית. היעד שקבעה האקדמיה להשלמת הקמת המנווה הוא השנים 2020–2022.

תקציב האקדמיה

התקציב לשנים 2011–2014

(בש"ח, לא כולל תקציבי פיתוח)

שנת 2014	שנת 2013	שנת 2012	שנת 2011		
הכנסות					
א. הכנסות ציבוריות					
9,000,000	9,000,000	9,000,000	9,000,000	הקצבת משרד התרבות והספורט	1
–	–	266,500	–	השתתפות משרד התרבות בכינוס הפתוח, תשע"ב	2
–	500,000	–	–	תוספת ממשרד האוצר	3
438,000	–	–	–	משרד ראש הממשלה (תכנית מורשת)	4
9,438,000	9,500,000	9,266,500	9,000,000	סה"כ הכנסות ציבוריות	5
ב. הכנסות עצמיות					
600,000	600,000	600,000	600,000	ייעוץ לשוני	6
81,737	116,025	114,356	124,846	מכירת ספרים ופרסומים	7
61,578	53,851	186,429	53,520	הוצאה לאור	8
1,743	52,149	73,208	נכלל בסעיף 5	"מאגרים"	9
63,695	60,801	80,308	62,582	השתלמויות	10
41,842	42,958	–	–	הכנסה מהמיזם להקמת מנווה האקדמיה	11
18,000	20,349	18,309	28,956	תרומות	12
102,000	86,700	–	–	הקרן הלאומית למדע	13
–	–	–	1,000	שונות	14
970,595	1,032,833	1,072,610	870,904	סה"כ הכנסות עצמיות	15
10,408,595	10,532,833	10,339,110	9,870,904	סה"כ הכנסות	16

שנת 2014	שנת 2013	שנת 2012	שנת 2011		
הוצאות					
א. משכורות					
1,174,125	1,171,190	1,059,595	943,184	האמרכלות	17
1,471,038	1,606,005	1,780,202	1,908,447	המזכירות המדעית	18
3,357,231	3,630,012	3,663,621	3,691,866	המילון ההיסטורי	19
974,130	1,011,668	957,464	920,678	המחשוב	20
728,672	650,672	694,069	614,502	ההוצאה לאור	21
7,705,196	8,069,547	8,154,951	8,078,677	סה"כ שכר (בלי החזרי ביטוח לאומי)	22
(9)	(5,123)	(11,736)	(38,926)	ביטוח לאומי (תגמולי מילואים)	23
7,705,187	8,064,424	8,143,215	8,039,751	סה"כ שכר	24
ב. כוח אדם חיצוני					
127,440	137,137	151,422	–	ייעוץ לשון	25
34,031	27,711	28,609	–	ההוצאה לאור	26
243,121	366,644	319,432	–	המילון ההיסטורי	27
215,411	264,313	122,569	–	המחשוב והמרשתת	28
620,003	795,805	622,032	123,848	סה"כ כוח אדם חיצוני	29
ג. הוצאות תפעול					
–	–	–	771,499	עלות הפעילות השוטפת	30
138,129	185,243	199,167	233,914	יחסי ציבור (מודעות, פרסום)	31
36,885	51,588	113,593	137,692	עבודה מדעית (כולל הוצאות ישיבות)	32
17,679	18,616	61,000	56,759	המילון ההיסטורי	33
	70,186	–	–	הקונגרס העולמי למדעי היהדות	34
100,500	156,929	110,717	199,088	מרשתת ומחשבים	35
438,737	–	–	–	תכנית מורשת	36
202,183	210,711	222,916	12 נכלל בסעיף 12	ההוצאה לאור	37
87,271	96,067	22,170	–	הקצן הלאומית למדע	38
20,000	–	–	–	פרס האקדמיה	39
9,461	–	593,153	–	כנסים ואירועים (הכינוס הפתוח, תשע"ב)	40
1,050,845	789,340	1,322,716	1,398,952	סה"כ הוצאות תפעול	41

שנת 2014	שנת 2013	שנת 2012	שנת 2011		
ד. הוצאות משרדיות					
257,770	207,141	* 17,853	99,839	תחזוקת משרד	42
103,840	64,130	99,955	90,140	ייעצים (עו"ד, רו"ח)	43
61,216	61,773	65,754	132,240	ייעוץ ייעודי	44
37,316	36,720	28,259	28,734	ביטוחים	45
25,370	34,046	29,207	42,736	טלפונים	46
68,335	85,168	75,392	70,091	נסיעות	47
17,010	16,676	2,857	48,873	סולר לחימום	48
14,467	56,739	5,205	נכלל בסעיף 23	דואר (הובלות)	49
53,987	51,551	37,496	45,735	הכנת משכורות (מלם)	50
70,039		–	–	גיוס כספים	51
18,307	31,695	21,964	3,660	אחר	52
32,929	55,223	26,623	21,340	הוצאות בנקאיות ומימון	53
760,586	700,862	410,565	583,388	סה"כ הוצאות משרדיות	54
10,136,621	10,350,431	10,498,528	10,145,939	סה"כ הוצאות	55

* לאחר זקיפה למחלקות האקדמיה

סה"כ לשנת 2014	סה"כ לשנת 2013	סה"כ לשנת 2012	סה"כ לשנת 2011	
10,408,595	10,532,833	10,339,110	9,870,904	סה"כ הכנסות
10,136,621	10,350,431	10,498,528	10,145,939	סה"כ הוצאות
271,924	182,402	-159,418	-275,035	עודף (גירעון) ללא פחת ונכסים קבועים